

103. заседание

Петък, 11 юний 1926 година.

(Открито отъ председателя А. Ц. Цанковъ, въ 10 ч. 25 м.)

Председателъ: (Звъни) Присъствуватъ нужното число народни избраници.

Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитъ народни представители: Ангеловъ Йорданъ, Баевъ Христо, Балтовъ Никола, Бозвелиевъ Константинъ, Бояджиевъ Стефанъ, Бояджиевъ Хасанъ-ефенди, Василевъ Ради, Влайковъ Тодоръ, Ганевъ Венелинъ, Гоговъ Дълко Тодоровъ, Грозевъ Иванъ, Гургутски Рангелъ, Давидовъ д-ръ Хаимъ Исаковъ, Дановъ Григоръ, Димитровъ Парашкевъ, Димитровъ Стойко, Еминовъ Бекиръ Садкъ Мехмедъ, Живковъ Георги, Илневъ Иванъ, Караивановъ Иванъ Тодоровъ, Караивановъ Петко, Кацковъ Левъ, Косовски Георги, Лазовъ Стоянъ, Малиновъ Александъръ, Марковъ Никола, Марулевъ Йосифъ, Милковски Александъръ, Минковъ Миланъ, Мошановъ Стойчо, Найденовъ Петко, Недѣлковъ Лачо, Николовъ Вълчо, Николовъ Върбанъ, Панайотовъ Тодоръ, Петрини Николай, Петровичъ Петъръ, Петровъ Койчо, Поповъ Христо Янковъ, Симеоновъ Иванъ, Славейковъ Христо, Сталийски Александъръ, Стоилковъ Таско, Стойчевъ Иванъ, Стояновъ Петко, Такевъ д-ръ Владимиръ, Тасевъ Стефанъ, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Грую, Тодоровъ Илия, Търпановъ Петко, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Черневъ Иванъ, Черневъ Христо, Чолаковъ Стефанъ и Шерифовъ Ахмедъ Фазълъ)

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя следнитъ съобщения на г. г. народнитъ представители:

Въ бюрото на Камарата е постъпило писмо отъ под-председателя на парламентарната група на Демократическия сговоръ, съ което съобщава, че народнитъ представители г. г. Иванъ Харизановъ и Георги Шивачевъ сж постъпили въ редоветъ на Демократическия сговоръ и че болшинството, групата на Демократическия сговоръ, ги е приела за свои членове. (Ръкоплъскания отъ сговориститъ)

Х. Христовъ (с. д.): Заздравява се Сговорътъ! (Глъчка)

Председателъ: Моля, тишина!

Бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ г. г. народни представители:

На г. Стойко Димитровъ — 1 день;

На г. Стоянъ Лазовъ — 4 дни;

На г. Димитъръ Яневъ — 2 дни.

Следующитъ г. г. народни представители молятъ да имъ се разреши отпускъ, но понеже досега сж се ползували съ повече отъ 20 дни, ще трѣбва да питамя Събранието.

Г. Хасанъ-ефенди Бояджиевъ моли да му се разреши 1 день отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Крумъ Славовъ моли да му се разреши 3 дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Георги Дончевъ моли да му се разреши 1 день отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Илия Тодоровъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Таско Стоилковъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Христо Славейковъ моли да му се разреши 2 дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Йорданъ Славовъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ, да направи едно важно съобщение.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Щастливъ се считамъ да ви съобщя следната радостна вестъ.

Въ вчерашното заседание Съветътъ на Обществото на народитъ е разрешилъ на България да уговори единъ заемъ отъ около 2.500.000 английски лири. По този случай азъ съмъ длъженъ отъ името на правителството, обичамъ да вървамъ и отъ името на всички васъ, па и на българския народъ, да изкажа благодарностъ, както на г. г. членоветъ на Съвета на Обществото на народитъ, дето решенията трѣбва да бждатъ единодушни, така сжщо и на онѣзи господа, които посѣтиха нашата страна, изучиха я едни по свой починъ, а други по задължение на своето управление — между които се намира и белгийскиятъ министъръ на външнитъ работи, г. Вендервелдъ, както и другитъ господа, които дойдоха у насъ по поръчка, като г. Тиксе, Прокторъ, Шеронъ — а тъй сжщо да поблагодаря и на всички други господа, които чрезъ печата и чрезъ събрания въ просвѣтителни страни на Европа съдействуваха, за да може да се признае това справедливо искане на българската държава, да се подпомогнатъ нещастнитъ бѣжанци, дошли въ нашата страна — което въ сжщностъ е едно хуманитарно дѣло.

Азъ изказвамъ надеждата, че всички тъй официални и неофициални лица нѣма да престанатъ да помагатъ, щото този заемъ, като му дойде редътъ да се сключи на паричния пазаръ, да се реализира на условия поносими, за предназначенията целъ. (Ръкоплъскания отъ всички страни)

Председателъ: (Звъни) Г. министърътъ на правосъдието ще отговори на питането на народния представител г. Ангелъ Станковъ.

Има думата г. Станковъ, за да развие питането си.

А. Станковъ (р): (Отъ трдбуната) Г. г. народни представители! Азъ ви моля да ме извините за нѣколко минути, които ще ви отнема. Касае се, на пръвъ погледъ, за единъ съвсемъ частенъ въпросъ, обаче азъ го считамъ, че е отъ много сериозно значение и поради това отправихъ настоящето питане къмъ г. министра на правосъдието.

Г. г. народни представители! Една отъ голѣмитъ за-слуги на настоящата Камара е тая, че тя възстанови закона за насмѣняемостта на сждитѣ. Е добре, съгласно чл. 139 алинея втора отъ закона за устройството на сждилищата, никой отъ несмѣняемитъ сждии не може да бжде премѣстенъ отъ едно мѣсто на друго или отъ една длъжностъ въ друга, освенъ ако за това самъ несмѣняемиятъ сждия е далъ писмено своето съгласие. Напоследъкъ биде премѣстенъ председателътъ на Пловдивския окръженъ сждъ за следователъ при Пловдивския Апелативенъ сждъ, безъ за това да е поискано неговото съгласие. Вследствие на това азъ смѣтамъ, че е извършено едно закононарушение и зарадъ това именно правя настоящето питане, като моля г. министра на правосъдието да ми отговори известенъ ли му е начинътъ, по който е станало това премѣстване, и ако фактитъ сж така, както азъ ги излагамъ, какво смѣта да направи той, за да се поправи това закононарушение, което може би се дължи и на нѣкое опущение само.

Г. г. народни представители! Не се касае тук до личност и, разбира се, не е от значение да се преценива тук в законодателната зала дейността на председателя на Пловдивския окръжен съд, но тъй като истината тръбва да се казва навсякжде и всякога, азъ считамъ, че съ две думи мога да подчертая тук предъ лицето на г. министра на правосъдието, че досегашниятъ председател на Пловдивския окръжен съд се ползуваше съ голямо уважение не само между насъ, правниците, но и между пловдивското гражданство. Внимателенъ къмъ своитъ колеги, вежливъ къмъ насъ, адвокатитъ, учтивъ къмъ гражданството, което имаше съ него работа и, отъ друга страна, и най-главното, предаденъ всецѣло на своя служебенъ дългъ, председателътъ на Пловдивския окръжен съдъ г. Сотировъ — цитирамъ името му само въ скоби, понеже неговата личностъ не е отъ толкова голямо значение за въпроса, който ме занимава — си е спечелилъ за пловдивското гражданство, за пловдивската адвокатска колегия, за пловдивското съдилище, репутацията на единъ честенъ и безукоризненъ съдия. Очевидно е, че като се има всичко това предъ видъ, ние, правниците, не можахме да не вземемъ актъ отъ това закононарушение и да направимъ всичко, каквото е възможно, за да бъде то поправено.

Г. г. народни представители! Има действително народни служители, които нагледъ като-че-ли нѣматъ никакви приятели и които не се интересуватъ почти отъ хората, които дохождатъ предъ тѣхъ, и гледатъ на всѣкого безъ нѣкакво лицеприятие. Такива народни служители, когато изпадатъ въ нѣкаква беда, или когато спрѣмо тѣхъ се извърши нѣкое беззаконие, изведнажъ се виждатъ ограничени отъ пълното гражданство. Подчертавамъ още единъ пътъ, че случаятъ е такъвъ.

Нека веднага добавя, г. г. народни представители, че като имамъ предъ видъ какви сж разпореденията на закона, азъ мисля, че г. министърътъ на правосъдието нѣма да се задоволи само съ това, да ми каже, че чл. 139 алинея втора отъ закона за устройството на съдилищата тръбѣтъ нѣкакво тълкуване. Тамъ е казано, че никакво премѣстване на единъ несмѣняемъ съдия не може да стане, ако за това нѣма писменото негово съгласие. Отъ друга страна законодателятъ е билъ предвидливъ за случаитъ, когато стане нужда да се попълни единъ съставъ отъ по-горно естество и никой отъ несмѣняемитъ съдии не иска да отиде тамъ; въ такъвъ случай той дава право на министра на правосъдието, следъ като той попита всички тия отъ съднитъ, които подлежатъ на повишение и всичкитъ откажатъ, по изборъ да изпрати тоя съдия въ по-горната инстанция когото той намѣри за добре. Конкретниятъ случай не е такъвъ. Съгласието на председателя на Пловдивския окръженъ съдъ не е взето и азъ смѣтамъ, че това е една неправда.

Моля г. министра да бъде така добъръ да ми отговори на това питане.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Премѣстването на председателя на Пловдивския окръженъ съдъ г. Сотировъ не се дължи на нѣкакво недоразумение или на грѣшка. Напротивъ питането на г. Станкова се дължи на едно неправо тълкуване отъ негова страна на чл. 139 алинея втора отъ закона за устройството на съдилищата.

Първата алинея на чл. 139 постановява: (Чете) „Несмѣняемитъ съдии, освенъ по подаване на оставка, могатъ да бъдатъ уволнени или отстранени отъ длъжностъ само въ случаитъ, предвидени въ тоя законъ и съгласно съ правилата, установени въ него“. А втората алинея на същата членъ постановява: (Чете) „Тѣ не могатъ така сжщо да бъдатъ премѣстени безъ тѣхно писмено съгласие, освенъ когато премѣстването се налага по чл. 123“, т. е. когато има роднинство между членоветъ на единъ и сжщъ съдъ. — „Когато премѣстването на несмѣняемъ съдия е свързано съ повишение въ съдийска длъжностъ или заплатата, то, ако никой отъ съднитъ, представени по установения редъ за повишение въ по-горна вакантна длъжностъ, не даде съгласие за премѣстване, министърътъ на правосъдието опредѣля кой отъ тѣхъ да се премѣсти“.

Тукъ въпросътъ, г. г. народни представители, се състои въ това, какъ ще тълкуваме думата „премѣстване“. Може ли думата „премѣстване“, когато става въпросъ за несмѣ-

няемостта на съднитъ, да се тълкува така, както я тълкува г. Станковъ и както иска да я тълкува самиятъ председател на Пловдивския окръженъ съдъ, т. е. подъ премѣстване да се разбира и повишението по длъжностъ въ друго учреждение въ сжщия градъ, въ който служи длъжностното лице? Ако се даде такава превратно тълкуване на думата „премѣстване“, тогава ще може ли да става подборъ на по-добри съдии въ по-горнитъ инстанции въ единъ и сжщъ градъ, напиримъ въ Касацонния съдъ? Ако, напиримъ, министърътъ иска да повиши отъ Софийския апелативенъ съдъ ония съдии, които сж представени за повишение по надлежния редъ, които сж намѣрени за достойни да заематъ длъжностъ въ по-горенъ съдъ, и ако за това тръбва да се иска съгласието на респективнитъ лица, може ли, при това тълкуване на думата „премѣстване“, да се подбере нѣкой пътъ по-добъръ съставъ на по-горния съдъ? Смыслътъ на алинея втора на чл. 139 е съвсемъ другъ. Съ наредбата на тази алинея се иска, да се премахне възможността чрезъ премѣстване на други мѣста, да се накаратъ съднитъ да бактисатъ, да си даватъ сами оставката и по този начинъ да се сведе къмъ нула тѣхната несмѣняемостъ. Съ алинея втора на чл. 139 се цели министърътъ да не може чрезъ премѣстване на несмѣняемитъ съдии отъ едно мѣсто на друго да направи илюзорна несмѣняемостта имъ. Подъ „премѣстване“ досега се е разбирало премѣстване отъ единъ градъ въ другъ, отъ едно мѣстожителство въ друго, а не повишението въ длъжностъ или по заплатата въ единъ и сжщъ градъ. Никога не може да се схваща несмѣняемостта и премѣстването на съднитъ така, както г. Станковъ ги тълкува.

Ето защо Министерството на правосъдието смѣта, че законътъ ми дава право да повишава по длъжностъ или по заплатата единъ несмѣняемъ съдия въ сжщия градъ, гдето досега е изпълнявалъ службата си, безъ да има нужда да се иска неговото съгласие за това. При повишението по длъжностъ или по заплатата на единъ съдия въ единъ и сжщъ градъ, за какво накрънение на интереситъ на правосъдието или на несмѣняемостта на съднитъ може да се говори? Напротивъ, интереситъ на правосъдието налагатъ да се премѣстватъ по-добритъ съдии въ по-горнитъ инстанции. Ако оставимъ отъ тѣхния капризъ да зависи това, тогава ще се съгласите, г. г. народни представители, че несмѣняемостта се обръща въ нѣщо отрицателно, че тя води къмъ нежелателни резултати.

Но даже и да бѣше вѣрно тълкуването на г. Станковъ, все пакъ министерството не е извършило въ случая никакво накрънение на закона. Не тръбва да се забравя, че сжщата алинея на чл. 139 въ свръзка съ чл. 107 отъ закона за устройството на съдилищата дава право на министра на правосъдието, когато първитъ трима съдии, подлежащи на повишение, се откажатъ да заематъ една повисша длъжностъ, да избере единъ отъ тримата.

Въ конкретния случай работата стои така. За съдебни следователи при апелативния съдъ сж представени отъ Върховния касацоненъ съдъ: Златаревъ, председател на Русенския окръженъ съдъ, Христовъ, съдебенъ следовател при Софийския окръженъ съдъ и Сотировъ, председател на Пловдивския окръженъ съдъ. Никой отъ тѣзи трима не искаше да заеме длъжността съдебенъ следовател при Пловдивския апелативенъ съдъ. Въ такъвъ случай, азъ трѣбваше да упражня правото, което ми се дава съ наредбата на алинея втора на чл. 139 въ свръзка съ чл. 107 отъ закона за съдоустройството, т. е. да избера единъ отъ поменатитъ трима съдии. Кого трѣбваше да избира? Трѣбваше да избира Сотирова, който служи въ сжщия градъ. Щѣше да бъде неразумно или най-малко единъ капризъ отъ моя страна, ако изберихъ съдия отъ другъ градъ, безъ да имамъ за това нѣкое сериозно съображение. Азъ направихъ най-разумното, най-целесъобразното, най-подходното въ случая.

За премѣстването на председателя на Пловдивския окръженъ съдъ има и друга една причина отъ по-интелигентъ характеръ. Обаче, за да запазя престижа и честта за този съдия, който безспорно е единъ добъръ съдия, тѣлка да заявя, че тази причина не се дължи на неговите лични действия, а се дължи — г. Станковъ знае, — на едно друго лице. И по тази причина въ интереса на самия съдия и на службата налагаше се неговото премѣстване на друга длъжностъ въ по-горния съдъ.

Отъ моитъ обяснения виждате, г. г. народни представители, че, при премѣстването на въпросния съдия азъ съмъ се ръководилъ само отъ наредбитъ на закона и отъ

интереса на правосъдието. Не съм аз, който ще накарня съдийската несмъняемост, която ни дадохме и за която аз съм много държа.

Ц. Бръшлянов (д. сг): Това се казва отговор.

Председателът: Има думата народният представител г. Ангел Станков да каже доволен ли е от отговора на г. министъра.

А. Станков (р): Г. г. народни представители! Съжалявам крайно, че не мога да бъда доволен от отговора, който дава г. министърът на правосъдието. Тълкуването, което дава г. министърът на правосъдието на закона, не е такова, каквото трябва да бъде. Под „премъстване“ на един съдия не трябва да се смъта само премъстването от един град в друг. Премъстването има своята материална страна, за която говори г. министърът, а има и своята морална и обществена страна. Ако вие, г. министре, възприемете това тълкуване на закона, което Вие давате, та именно тогава несмъняемостта на съдиите ще стане илюзорна. Защо? Защото ако премъстите председателя на Пловдивския окръжен съд за прокурор, да кажем, или за замъстник прокурор в апелацията, съ това вие ще го направите от несмъняем — смъняем.

Министър д-ръ Т. Кулев: То е друг въпрос.

А. Станков (р): Защо да не може? Според Вашето тълкуване, законът не забранява това. По този начин вие може да направите най-добри съдии от несмъняеми — смъняеми и да направите несмъняемостта на съдиите илюзорна. Очевидно, това не е целта на закона.

Във конкретния случай така не трябва да се постъпи. То се знае, че никой от съдиите не ще отиде от едно място на друго. Но въпросът е, че Вие трябва да попитате тези, които Ви са представени за повишение, дали са съгласни. Вие трябва да поискате най-напред писменото съгласие на Сотиров. Има съдии, които са много достойни като председатели на съдилища, но когато ги пратите следователи, да не могат да проявят дейност, защото не им е присърдце самата работа, която им е възлага. След това, както казах, ако премъстите един съдия за прокурор, то значи да го направите от несмъняем — смъняем. Очевидно е, че тълкуването, което дава г. министърът на правосъдието, е несъстоятелно и бих желал той да се откаже от него, защото ако това тълкуване се прилага, излага се на опасност несмъняемостта на съдиите. Ако съображенията на г. министъра бяха по-други, ако те можеха да намърят някаква опора въ закона, очевидно, тогава неговото действие — премъстването на Сотиров — щеше да бъде оправдателно. Но аз намирам, че във конкретния случай законът е нарушен.

Г. г. народни представители! Загатна се от г. министъра за някои интимни връзки, не знам какви.

Министър д-ръ Т. Кулев: Аз не говорих за връзки. Аз имах пред вид един нежелателен инцидент, станал, обаче, не по вина на г. Сотирова.

А. Станков (р): Въ всички случаи не трябва да се говори за тези интимни работи, които не интересуват нито народното представителство, нито пък правосъдието.

Председателът: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър д-ръ Т. Кулев: Аз съжалявам, че г. Станков не остана доволен от моя отговор. Но щом той иска да бъде доволен във случая, трябва да бъде доволен не от моя отговор, а от самия закон, защото моят отговор съответствува на закона. Аз не съм виновен, ако законът е такъв. Въ алинея втора на чл. 139 от закона се казва изрично: (Чете) „Когато премъстването на несмъняем съдия е свързано с повишение въ съдийска длъжност или заплата, то ако никой от съдиите, представени по установения ред за повишение въ по-горна вакантна длъжност, не даде съгласие за премъстване, министърът на правосъдието определя кой от тях да се премъсти“. А Сотиров получава повишение по заплата, защото съдията-следова-

тел при апелативния съд получава по-голяма заплата от председателя на окръжния съд. Следователно, като съм избрал него от тримата представени, които отказва да заемат тази длъжност, аз съм постъпил въ съгласие съ закона.

Г. Станков не е съгласен съ моето тълкуване на думата „премъстване“. Обаче, той забравя, че и при неговото тълкуване на тази дума, все пак алинея втора на чл. 139 ми дава правото да направя въпросното „премъстване“. Трима души бяха представени за тази длъжност съ по-висока заплата. Никой не се съгласи да отиде. Какво трябва да правя? Да избира едно от тях. Кого да избира? Оня, който е въ самото място. Това е разумното и това на мое място щеше да направи всеки. И аз просто не мога да разбера, защо г. Станков е недоволен.

Върно е, г-да, при прилагането на алинея втора на чл. 139 въ някои случаи се повдига един друг важен въпрос, който тук не е предмет на разискване. Този въпрос е следният: може ли един несмъняем съдия чрез повишение по длъжност или по заплата да бъде назначен на длъжност, която го лишава от качеството на несмъняем съдия? Аз, обаче, не съм премъстил г. Сотиров на подобна длъжност; той си запазва качеството на несмъняем съдия — съдията-следовател при апелативен съд е несмъняем. Друг би бил въпросът, ако бих го повишил въ длъжност прокурор при същия съд. Тогава ще изгъне вторият въпрос: може ли министърът на правосъдието, пред вид наредбата на чл. 139, да премъсти един съдия на длъжност съ по-голяма заплата, като от несмъняем го направи смъняем? По този въпрос Министерството на правосъдието има едно мнение, Съюзът на съдиите — друго мнение; обаче болшинството от съдиите са съгласни съ мнението на Министерството на правосъдието. За сега такъв е законът. Но това е друг въпрос, който сега не ни занимава. По конкретното питане отговорът не може да бъде друг, освен този, който дава самият закон.

А. Станков (р): Г. министре! Г. Сотиров, председател на Пловдивския окръжен съд, не е повишен и по заплата. Напротив, неговата заплата става по-малка, защото той, като прослужил пет години на едно и също място, има право на едно увеличение 10%. Въ момента, когато той ще получи тези 10% увеличение, вие го премъствате на длъжност съ по-малка заплата от тази, която сега получава.

Председателът: Има думата народният представител г. Христо Димитров.

Х. Димитров (з): (От трибуната) Г. г. народни представители! Аз моля вашето извинение, защото съм заставен да ви занимавам съ моя личност. Но за оправдание въ тази посока ще ви кажа предварително, че арестуването ми, предмет на питането, не е първото; това е третото ми арестуване, откато съм народен представител. И трите арестувания са незаконни.

Г. Черноозов (с. д): Кого питаш? Министърът на полицията го няма.

Х. Димитров (з): Питането е към правосъдния министър. Аз не правих питане за първото арестуване, разсъждавайки, че България е болна, че хората са въ война и че моите добри намърения не се разбират. Хората, като са засилили да не върват, че ако излизе пред тях и човек достоен за въра, пак не го върват. И аз се успокоявах, като си казвах: не можеш да гасиш пожар, без да се опърлиш. Но какво ми бѣ огорчението, когато и въ времето, което казваме, че е време на мир въ България, аз бѣх пак незаконно арестуван!

Аз въроятно щѣх да простя и за това арестуване, като си казвам, че който прави въ България политика, хакъ му е, той трябва да има широко сърдце да носи. И аслъ моята глава е такава, че колкото повече я удрят, толкова по-добра става, толкова повече зрѣе. Аз поне така съм констатира. Но домашните ми не са от такова жѣлѣзо, че колкото повече ги удрят, по-добри да стават. Булката ми напр. два пѣти боледува вследствие на тѣя терзания, които изпитва при арестуването ми или при опита за арестуването ми. И аз си казвам: не стигнаха ли през войната всичките мизерии и нещастия, а сега пак това да продължава? Убедих се най-

после, че трябва на вас да ви се вдигне гюрултия, за да разберете, че трябва да третирате поне депутатите въ крага на законите.

Та, на предмета. Бях арестуван на основание нѣкаква преписка отъ Петричъ, по която вината ми е тази, че азъ сочехъ пътя, по който ако тръгнѣха организациите въ България и Македония, на властъ тогава тамъ и тукъ, щѣха да бждатъ живи и до днесъ Стамболийски и компания, Алеко-паша и компания. И не само тѣ щѣха да бждатъ живи, но и за организациите имъ щѣше да бжде по-добре; нѣщо повече, и самата България и нейното дѣло щѣше да отива по много по-възходяща линия.

Поради тази ми вина, само защото съ властимающите и силните тогава не бѣхъ съгласенъ, азъ бѣхъ гоненъ и преследванъ и се образува една преписка за нищо и никакъв поводъ. Следователно тамъ видѣхъ, че азъ съмъ държалъ нѣкого на две служби — единъ човѣкъ, когото азъ не съмъ виждалъ повече отъ единъ пътъ въ месеца, защото азъ бѣхъ въ Петричъ, а отивахъ въ Горна-Джумая единъ пътъ въ месеца. Този човѣкъ не го знаехъ, и щомъ се научихъ отъ едно анонимно писмо, веднага съмъ сложилъ резолюция да бжде уволненъ. Та Райко Даскаловъ дава отъ тукъ нареждане да се намѣри каква и да е причина да се образува преписка противъ Христо Димитровъ, за да има за какво да го гонятъ. Тая партизанска преписка тогава, и сетне, следъ 9 юний, партизаните, които наследиха нашите партизани, продължаватъ да я експлоатиратъ така-же партизански. И вследствие на нея на 5 май 1926 г. рано сутринта, въ 6 ч. — нашиятъ домъ е билъ заварденъ още въ тъмно — както си лежа ме теглятъ за краката и ме бутатъ. Събуждамъ се и гледамъ хора съ оръжие отъ тритѣ страни на кревата ми. „Ставай, ржцетѣ горе, имашъ ли оръжие?“ Чудя се: Шантажъ ли е това, превратъ ли е станалъ, каква е тая работа? (Смѣхъ) Но съвѣстѣта ми бѣше чиста отъ една страна, а отъ друга страна, отдавна приелъ смъртта на български терентъ, предадохъ имъ се като казахъ, че нѣмамъ право, ако сѣмъ нѣкаква легална властъ, да арестувамъ единъ народенъ представителъ. Тѣ ми посочиха преписка, въ която наистина пише, че съмъ народенъ представителъ. Казвамъ имъ: вие си нѣмате кабахатъ, щомъ като сѣдебната властъ пише това; тѣ знаятъ, че съмъ народенъ представителъ и въпрѣки това настояватъ за моето арестуване. Полицията, казвамъ, нѣма вина. Откараха ме право въ Централния затворъ. Тамъ ми казаха, че могатъ да ме освободятъ, ако дамъ три хиляди лева гаранция. Казахъ имъ: никаква гаранция, вие нѣмате право да ме арестувате. Разпращаха се по телефона съ прокурора. На края, пратиха ме при прокурора, кждето следъ 1—2 часа разправи между прокурора и следователя, въ 11 ч. ми казаха: „Свободенъ си“.

П. Миновъ (з): По поръчение на кой следователъ?

Х. Димитровъ (з): По поръчение на Горноджумайския следователъ пъкъ и Софийскиятъ се е солидаризиралъ съ него.

Н. Борисовъ (з): Поканиха те да бронишъ три хиляди лева гаранция ли?

Х. Димитровъ (з): Да.

П. Миновъ (з): Прокурорътъ имаше ли вина?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Прокурорътъ го освобождава веднага.

Х. Димитровъ (з): Не веднага, и той се бави часъ, часъ и половина, което азъ не таксувамъ добре.

Н. Мушановъ (д): Въ какво Ви обвинявахъ, г. Димитровъ?

Х. Димитровъ (з): Че съмъ държалъ единъ таенъ полицай на две служби: билъ и телефонистъ и полицай. Азъ зная, че тия следователи знаятъ много по-големи работи и ги прощаватъ, като се оправдаватъ сигурно предъ своята съвѣстъ, че тия работи сѣмъ извършени отъ хора, които действуватъ по патриотични подбуждения, а моята дейностъ не се таксува като патриотична. Азъ имъ сочехъ единъ пътъ, много по-разуменъ отъ оня, по който тѣ вървѣха. Трѣбваше да минатъ 2—3 години и трѣбваше да паднатъ много глави, за да го разбератъ чакъ сега.

Та, моята дълбока вѣра е, че, както преписката е партизанска, така и самото ѣ движение сега е партизанско. Дали самиятъ следователъ е партизанинъ или се командва отъ партизани, това нѣма защо азъ да го разглеждамъ. Но за мене, при наличността и на други арестувания, вече е отговоренъ министърътъ и политиката, която поощрява той, вѣтъра на който той е изворъ. Може-би азъ нѣмаше и да настоявамъ за отговоръ на това питане — толкова азъ забравямъ когато мине време и когато виждамъ да се успокояватъ работите — ако не виждамъ същия курсъ на партизанско преследване, въ основата на който лежи заличаването на земледѣлската организация на всѣка цена и въ всичките ѣ прояви. И вчера ми донесе моятъ другаръ, че сѣмъ арестувани и бити наши другари съветници отъ с. Студена, Софийско. Единъ день бѣхме заедно съ моя другаръ Ангелъ Николовъ на една гара. Кметътъ на с. Студена ни е видѣлъ. Той писалъ, че нашите другари сѣмъ дохождали въ с. Църква при Ангелъ Николовъ, кждето съмъ билъ и азъ, и сме правили заговоръ за свалчане на правителството по конспиративенъ начинъ. (Смѣхъ)

Х. Баралиевъ (с. д): Толкова да защитаваши правителството!

Х. Димитровъ (з): Азъ го защитавамъ въ доброто му, но въ злото му го бия по-добре отъ васъ. И понеже то самото е арена, кждето си даватъ срѣща доброто и злото и кждето злото взема изглежда връхъ надъ доброто, то повече е наклонно да се сражава въ много моменти противъ хора, които го критикуватъ съ тенденция на справедливостъ, на обективностъ и е наклонно да прощава на хора отъ типа на Турлаковци, защото тѣ нѣкакъ обуславятъ неговата властъ. Следъ като нашите другари сѣмъ били арестувани и бити, на края имъ е казано да не разправятъ за боя и да не се събиратъ вече съ Ангелъ Николовъ.

Азъ, г-да, виждамъ една система, която се прокарва съ настойчивостъ. Въ тия случаи, азъ си казвамъ, азъ съмъ проповѣждамъ да се впрегне дяволътъ, самъ искамъ отъ тѣхъ хора (Сочи министерската маса) да го впрегнатъ, а тѣ трѣгватъ мене да впргатъ. (Смѣхъ) Азъ зная, г-да, колко вие се радвате на парламентаризма. Азъ виждамъ, обаче, всичката фалшивостъ на парламентаризма ви и затова проповѣждамъ и предпочитамъ оня фашизъмъ и оная диктатура, която вие фактически гледате да прокарате, безъ да отивате честно, почтено и лоялно къмъ нея, защото тя е по-добра, отколкото единъ фалшивъ и гнилъ парламентаризъмъ. Знайте, че този парламентаризъмъ, на който вие не се радвате, действително е фалшивъ и гнилъ и понеже и вие сте въ неговата основа, то и вие сте така гнили като него, когато отивате да действувате противъ единъ човѣкъ, който отива самъ да пледира за едно посвѣршено управление и който се излага доотолкова въ това, че рискува и своята партийна принадлежностъ и много нѣщо е рискувалъ въ тая посока, тогава разберете, че и вие самите сте ония хора, които допринасятъ за гнилотата на парламентаризма.

Нѣкой отъ сговористите: Нищо не разбрахме.

Х. Димитровъ (з): Та, г. г. народни представители, крайно време е съ легаленъ и твърдъ начинъ на говорене да накараме нашите г. г. министри да разбератъ, че ако трѣгнатъ да работятъ съ едно по-открито сърдце, съ още по-големи човѣщина, въ тоя народъ тѣ ще могатъ да намѣрятъ и по-здрава подкрепа. Добре е да разберете, че всички тия начини, които отъ три години насамъ упражнявате, не ви водятъ къмъ добро. И днесъ, когато се радвате за заема, който ни се разрешава, вие трѣбва да посипете главите си съ пепелъ. Вие трѣбва да престанете да се имате като страна победителка, защото иначе нѣма да има Локарнския духъ между насъ. Виждате, че свѣтовната съвѣстъ е още жива и че когато вие трѣгнете да я признавате, добивате аванси отъ тамъ. Шомъ е така, разберете, че и тукъ вътре трѣбва да се въодушевяваме и отъ по-добра и по-свѣршена съвѣстъ. Когато вие не оставате единъ депутатъ да се чувствува свободенъ, какво остава по-надолу за народа? Признавамъ, че има нужда отъ твърдостъ, че има нужда отъ прѣтъ, отъ цепеница, но това трѣбва да бжде за 5% отъ българския народъ, ...

М. Донсузовъ (с. д): Не бързай толкозъ.

Х. Димитровъ (з): ... за действително лошите членове отъ този народъ. Това трѣбва да става тогава, когато вие

хубаво ще си измивате ръцете, когато ще ви се чисти съвестта от всякаво подозрение, защото иначе „България надъ всичко“ се равнява на „България подъ всичко“.

Председателят: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър д-ръ Т. Кулев: Г. г. народни представители! Напразно г. Христо Димитров намъсва тук и парламентаризма и фашизма и не знам какви още други работи. Случката, безспорно, е за съжаление, но г. Димитров много добре знаеше какъ Министерството на правосъдието е постъпило въ случая и въместо да говорише толкова надълго, тръбваше да бъде по-кратък, на дори да накаже и благодарност на министерството за това, което то е направило. Какъ стои работата?

Още на другия ден, следъ като се получи оплаквателната телеграма на г. Димитрова — а тя се получи въ педялещ ден — въ понеделникъ наредихъ да се поискатъ нужните обяснения отъ респективния съдебенъ следовател. Като получихъ обясненията на съдебния следовател и видяхъ, че тѣ не го оправдаватъ, наредихъ да бъде възбудено противъ него дисциплинарно преследване.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Тръбваше веднага да го уволните.

Министър д-ръ Т. Кулев: По закона за съдоустройството азъ нѣмамъ тази власт. По закона за съдоустройството за грубо нарушение на законитѣ азъ имамъ право да предамъ съдията на дисциплинарно преследване, а Касацонниятъ съдъ е, който ще разгледа дисциплинарно постъпката на следователя и ще реши, дали провинилниятъ се съдия тръбва да бъде наказанъ съ уволнение. Съдията-следовател, отъ когото се искаха обясненията по този случай, казва: (Чете) „Народниятъ представител Христо Димитровъ е привлеченъ като обвиняемъ по следствено дѣло № 87/1923 г. на Горноджумайския съдия-следовател по чл. 431 отъ наказателния законъ, за гдето като Петрички окръженъ управителъ е назначилъ за стражаръ Борисъ Хр. Лазовъ, макаръ да е знаелъ, че презъ същото време същиятъ е билъ телеграфистъ при Горноджумайската т.п. станция“.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Това не е важно.

Министър д-ръ Т. Кулев: Моля, г. Кьорчевъ!

Г. Чернооковъ (с. д): Заради тѣзи обяснения дори само следователятъ заслужава да бъде уволненъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Да.

Министър д-ръ Т. Кулев: Азъ не защитавамъ следователя. Азъ чета обясненията му за ваше освѣтление. Г. Кьорчевъ и г. Чернооковъ! Съжалявамъ, че не знаете закона. Ако азъ направо бихъ уволнилъ въпросния съдия, тогава щѣхте да ме обвинявате защо съмъ го уволнилъ безъ спазване наредбитѣ на закона за съдоустройството. Една противозаконна постъпка не бива да влѣче следъ себе си друга противозаконна постъпка. Или сте народни представители и тръбва да знаете законитѣ, или мълчете.

С. Костурковъ (р): Вѣрно е, че Вие не можете да го уволните, но обясненията на следователя, които Вие четете, не сѫ ни потребни.

Министър д-ръ Т. Кулев: Въ своитѣ обяснения следователятъ се оправдава съ това, че три нѣти е давалъ срокъ на г. Христо Димитровъ да внесе гаранция 3.000 л. и тогава да се яви за разпитъ, но той не представилъ гаранцията и се прикривалъ задъ своя депутатски имунитетъ. Азъ не оправдавамъ съдебния следовател, за гдето е арестувалъ г. Христо Димитровъ, знаейки, че той е народенъ представител.

По-нататъкъ съдията се позовава на това, че Камарата не заседава. Обаче, той не е взелъ предъ видъ, че макаръ и да не заседава Камарата, ти е въ сесия. И сигурно тамъ е неговото заблуждение. Въ всѣки случай азъ веднага направихъ това, което закона ми повелява — възбудихъ дисциплинарно преследване спрямо тоя съдебенъ следовател, защото той преди всичко като органъ на съдебната властъ е длъженъ да пази депутатския имунитетъ, освенъ отъ чл. 96 на нашата конституция. Сега съдътъ ще си каже думата.

Виждате, г. Димитровъ, че министърътъ на правосъдието, Министерството на правосъдието и правителството не покровителствуватъ беззаконieto. Обаче преследването на нарушителя на законитѣ тръбва да става пакъ по законитѣ на нашата страна и министерството не може да постъпи освенъ по посочения отъ мене начинъ.

Азъ смѣтамъ, че министерството е изпълнило своя дългъ и г. Димитровъ ще тръбва да чака дисциплинарниятъ съдъ да си каже думата.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Защо дисциплинарниятъ съдъ? Това е престъпление отъ угаветъ характеръ.

Министър д-ръ Т. Кулев: Даже да е отъ угаветъ характеръ, г. Кьорчевъ, единъ съдия, който е несмвѣляемъ, не може да бъде уволненъ, докато дисциплинарниятъ съдъ не го осъди.

С. Костурковъ (р): Той това не оспорва, но казва, че не само дисциплинарно преследване, а и угаветно преследване тръбва да се възбуди срещу тоя следовател.

Министър д-ръ Т. Кулев: Нека Върховниятъ касационенъ съдъ си каже думата по неговата постъпка — тогава ще се направи нужното.

С. Костурковъ (р): И следователятъ, и съдиятъ като взематъ да вършатъ тия работи, докѣмо ще отидемъ! А ние се задоволяваме само съ дисциплинарно преследване!

Председателят: Има думата народниятъ представител г. Христо Димитровъ.

Х. Димитровъ (з): Г-да! Азъ нѣма да се интересувамъ повече отъ тоя въпросъ, нѣма да следя за наказанието на този следовател, защото за мене е ясно, че г. министърътъ търси да се формализира, ...

Министър д-ръ Т. Кулев: Не се формализирамъ.

Х. Димитровъ (з): ... и търси да върже магаретата тамъ, където може да пасатъ повече трева. Та, азъ си тегля заключенията изобщо за управлението, а колкото за тоя следовател, азъ му прощавамъ, защото знамъ, че той е направилъ това нѣщо, понеже знае, че съмъ опозиционенъ депутатъ. Азъ съмъ увѣренъ 100%, че е имало суфльоръ, който го е каралъ да извърши това нѣщо, за да получи похвала.

Министър д-ръ Т. Кулев: Не е имало никакъвъ суфльоръ.

Председателят: Минаваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за пенсинтъ за изслужено време.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Д. Голевъ (д. ср): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за пенсинтъ за изслуженото време.“

Председателят: Има думата народниятъ представител г. Димитър Митовъ.

Д. Митовъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Мнозина мислятъ, че въпросътъ за пенсинтъ е въпросъ частенъ на пенсионеритѣ и затова не намиратъ за нужно да се занимаватъ съ него. Отъ ония, обаче, на които е известно, че този въпросъ интересува около 600 хиляди добри български граждани, съставляващи една осма отъ българското население, тоя въпросъ не може да се схваща друго-иче, освенъ като социаленъ въпросъ отъ първостепенна важностъ и като такъвъ тоя палага съ него да се занимаватъ не само пенсионеритѣ, но и всѣки добъръ български гражданинъ, а най-много общественицитъ и държавникитъ. Може-би тая внушителна цифра да възбужда у нѣкои скептическа усмивка. Азъ ще направя една кратка смѣтница, за да избяда отъ съмнение ония, които не вѣрватъ въ нейната точностъ.

Преди всичко ние имаме около 20 хиляди пенсионери, единъ отъ които вече сѫ получили пенсия, а на други те първа ще се разпределятъ заявленията. Ако срѣдното се-

* За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вижъ прил. Т. I, № 106.

мейно положение на всички пенсионери вземемъ — жепенъ съ едно дете, ще имаме други 40 хиляди души, които, като бждещи наследници, не може да не се интересуватъ отъ този въпросъ. По по-голямата цифра е тая на бждещитъ лични пенсионери. Ине имаме около 140 хиляди държавни, общински и окръжни служители, които ежедневно изчисляватъ колко време съ изслужили и каква пенсия ще получатъ следъ увольнението си. Нека ги вземемъ, че съ ерѣдно пакъ съ същото семейно положение, т. е. съ жена и едно дете. Ще имаме значи още 280 хиляди български граждани, които трѣбватъ при мисълта, че тѣхниятъ баща, главата на тѣхното семейство, може въ всякъ моментъ да се разболѣе и умре и въ такъвъ случай ще иматъ ли право да получатъ пенсия и въ какъвъ размеръ ще бѣде тя. Азъ не ще споменавамъ за ония дребни числа, показващи брой на църковнитъ служители, на опълченцитъ, на поборницитъ и на другитъ категории пенсионери, които макаръ и много малки, все съ отъ значение, но ще се позова на една доста внушителна цифра, каквато представляватъ инвалидитъ. Днесъ имаме 15 хиляди инвалиди съ лична пенсия. Оставямъ настрана тѣхното семейно положение, дали има нѣкой да очаква наследствена инвалидна пенсия отъ тѣхъ. Но може ли да пренебрегнемъ вдовницитъ и сирацитъ, които възлизатъ надъ 100 хиляди? Ето само изброенитъ до тукъ възлизатъ на около 600 хиляди. При тая внушителна цифра този въпросъ не може да не се третира като единъ социаленъ въпросъ. За такъвъ той се смѣта и въ другитъ страни, а най-вече въ Франция, която понесе най-големъ жертви отъ войната и която има най-големъ процентъ на чиновничество по отношение на общото число на населението въ държавата. Петъ години наредъ тамъ е проучванъ този въпросъ и една миналата година се създаде единъ положителенъ, годенъ за Франция законъ, който нѣкои пенсионери искаха да присадятъ всецѣло на наша почва. Въско цѣлте, обаче, търси своя климатъ и своята почва. Не може онова, което се приема въ другитъ държави, всецѣло да се пренесе и у насъ. Ето защо, отъ той законъ можемъ да се възползуваме само детолкова, доколкото е пригоденъ той за България.

Изпълнението на пенситъ става отъ два различни източници: единъ направо отъ държавата, а именно народнитъ, опълченскитъ, поборническитъ, инвалидитъ и пенситъ на пострадалици санитари при прекращаване на епидемии. Пенситъ за прослужено време и пенситъ на църковнитъ служители се плащатъ отъ специални фондове, субсидирани отъ държавата. Попече на дневенъ родъ е поставенъ законопроектъ за пенситъ за прослужено време, азъ не ще се спирамъ върху другитъ видове пенсия, а ще пристъпя направо къмъ разглеждане на пенситъ за прослужено време.

Пенситъ за прослужено време се отпускатъ въз основа на чл. 166 отъ конституцията, който повелява: (Чете) „Длъжностнитъ лица, които съ назначени на служба отъ правителството, иматъ право да добиватъ пенсия, основана и количеството на която ще бждатъ определени по особенъ законъ“. Има единъ споръ по тълкуването на чл. 166. Единъ казватъ, че този членъ отъ конституцията повелява пенситъ да се плащатъ всецѣло отъ държавата, други пъкъ намиратъ, че съществуването на фондъ, отъ доходи на който да се покриватъ разходите по изплащане на пенситъ, е основателно и законно. Азъ не съмъ юристъ, и не претендирамъ да мога да тълкувамъ законитъ, обаче мисля, че ако съ прави ония, които твърдятъ, че пенситъ ще трѣбва да се плащатъ всецѣло отъ държавата, а съществуването или основаването на пенсионния фондъ е незаконно, ще трѣбва отъ 1888 г. насамъ — когато за пръвъ пътъ е приложенъ този членъ на конституцията въ Министерството на просвѣтата — да се съдятъ всичкитъ министерски съвети, които не съ изпълнили конституцията. Лично за себе си азъ смѣтамъ, че съществуването и основаването на пенсионенъ фондъ, отъ доходи на който да се плащатъ пенситъ и който да се набира чрезъ удържки отъ заплатитъ на чиновницитъ е напълно основателно и законно. Правеното удържки е едно предварително договорно условие между държавата и желающитъ да постъпятъ на държавна служба, т. е. всички, който желаетъ да постъпятъ на държавна служба, трѣбва да се съгласи съ съществуващия законъ за пенситъ — да се удържатъ отъ заплатата му 8%. Не е ли съгласенъ, не може да постъпи на служба.

За пръвъ пътъ чл. 166 отъ конституцията е приложенъ отъ Министерството на просвѣтата въ 1888 г., ко-

гато е създаденъ единъ фондъ за пенситъ на учителитъ, който фондъ държавата е субсидирала въ началото съ 200.000 л. Въ 1891 г., пакъ въз основа на чл. 166 отъ конституцията, се създава такъвъ фондъ и отъ Военното министерство за служителитъ по военното ведомство, като при основаване на фонда държавата е дала 750.000 л. субсидия. На следующата година Министерството на вътрешнитъ работи образува пенсионенъ фондъ за чиновницитъ по гражданското ведомство. Тукъ държавата вече отпуска единъ милионъ лева субсидия. Въ 1915 г. същото министерство основава фондъ за пенсия на служителитъ въ изборнитъ учреждения. А въ 1890 г. Министерството на външнитъ работи е образувало фондъ за пенсия на свещенослужителитъ, който фондъ е субсидиранъ отъ държавата въ различни времена съ 130.000 л. Презъ 1894 г. двата фонда — този на Министерството на просвѣтата и този на вътрешнитъ работи — се сливатъ и преминаватъ подъ управлението на Министерството на финанситъ. Презъ 1910 г. подъ управлението на финанситъ минава и фондътъ за военнитъ пенсия, обаче остава да съществува самостоятелно. Едва на 1 април 1922 г., следъ като на 1 януарий с. г. преминна подъ управлението на Финансовото министерство и фондътъ за пенситъ на служителитъ при изборнитъ учреждения, се състави новъ законъ, споредъ който се сливатъ всички фондове и се образува фондъ за пенситъ на служителитъ при държавнитъ и изборни учреждения.

Въ днешния законопроектъ има едно положение за вливане въ общия фондъ и на съществуващия отдѣлно пенсионенъ фондъ на свещенослужителитъ, който се управлява отъ Светия синодъ. Съ това вливане, службата по пенситъ за изслужено време се унифицира и се поставя всецѣло подъ ведомството на Финансовото министерство.

Положението на фонда, за което има отчетъ отъ пенсионното отдѣление, къмъ 30 април 1926 г., е следующото: Българската народна банка, текуща смѣтка 6% — 9.443.000 л. кръгло; при общата банка, текуща лихвена смѣтка съ 7½% — 8.707.000 л.; текуща лихвена смѣтка за заеми на общинитъ 6½% — 117.694.000 л.; текуща лихвена смѣтка А за заеми на общинитъ 9½% — 101.948.000 л.; или всичко кръгло 238.000.000 л. Влогове съ срочни свидетелства съ 6½% — 10.000.000 л.; съ 8½% — 193.000.000 л.; съ 8½%, ежегодно капитализирани — 32.125.000 л. или всичко 235.655.000 л. Ценни книжа — 117.400 облигации отъ българския народенъ заемъ отъ 1921 г. съ 6½% — 11.740.000 л.; 742 облигации отъ Българската народна банка отъ 1909 г. съ 4½% — 371.000 л.; 1.164 облигации отъ българския държавенъ заемъ отъ 1909 г. съ 4½% — 582.000 л. Или всичко 12.693.000. На 30 април 1926 г. Пенсионниятъ фондъ има всичко 486.122.140 л.

Отъ това положение на фонда биятъ на очи две нѣща: първо, малкото олихвяване, слабо рентиране на фонда, и второ, голѣмото хазийничество на държавата съ него, която го е считала не съ нѣкакво предназначение, а като собствена сума, съ която може да разполага както си ще. Азъ не искамъ да обвинявамъ никого, но дълженъ съмъ да кажа, че най-голямата слава за това принадлежи на бившия режимъ, който съ единъ замахъ даде 200 милиона лева на общинитъ, за да строятъ грамадни училища съ по 10—15—16 етаж, когато на селата бѣха нужди училища съ най-много 2—3—4 етаж. Днесъ тѣзи етаж не могатъ да бждатъ използвани за нищо. Същото управление задължи съ 117.400 облигации отъ така наречения Турлаковъ заемъ. Вамъ е известна стойността на тѣзи облигации. Тѣ нѣматъ никакво практическо приложение, освенъ за плащане на данъци на бирника и за залози при търгове. Отъ 200-милионния кредитъ най-много се е възползувала Софийската окръжна постоянна комисиона, която днесъ дължи 15 милиона лева. Погашението на тѣзи дългове върви много малко и нѣкои дори съ станали несъбираеми, като имате предъ видъ, че селски общини, като Аджилерската, Варненско, и Голѣмоселската, Стара Загора, дължатъ по 1.500—1.800 л., по отъ две-три години не съ плащали не само погашенията, но и лихвитъ.

Отъ същата таблица се вижда, че пенсионниятъ фондъ, както казахъ, е твърде слабо рентиранъ. Процентъ доходътъ се движи между 6 и 6½. За текущитъ смѣтки въ Българската народна банка едва отъ преди месецъ и половина процентътъ се увеличи отъ 4½ на 6. До преди два месеца бѣше 4½%; рентирането паднаше подъ 6%,

Благодарение на закона от миналата година, който създаде един управителен комитет за стопанисването на фонда, можах да се извоюват някои придобивки както за увеличението на процентите, така и за прибирането на фонда, за да може той да се даде на друго място, да се рентира по-добре.

Рационалното и пълно използване на този фонд, според мене, ще стане само тогава, когато отделението за пенсията се превърне на една държавна пенсионна банка. Тази банка ще бъде наравно, а може би и по-горе по основен капитал от Българската народна банка, като имате пред вид, че последната е със 500 милиона лева основен капитал, а другата, ако би се образувала, ще има повече от 500 милиона лева. Тогава вън тази банка ще може всички пенсионери, всички чиновници да вложат своите спестявания със голяма лихва, и ще могат да правят заеми със по-ниски условия. Тази банка ще може да услужва със заеми и на всички държавни стопански предприятия, които имат тенденцията да станат автономни. Там фондът ще бъде най-добре гарантиран, а същевременно ще послужи и за държавни цели. Най-после, тази банка ще бъде готова ипотекарна банка. За образуването на тази банка, обаче, аз лансирам само идеята, без да се впускам вън подробности. Разуването на този въпрос принадлежи на онзи, който е запознат със банковото дело.

На 31 декември 1924 г., към която дата Пенсионното отделение има пълни сведения за състоянието на пенсионния фонд, приходите от лихвите на капитала са били крайно 12 милиона лева, 8% удържки от заплатите на чиновниците — 106 милиона лева, разлика от новите заплати — 7 милиона лева, удържки за минало време — 2 милиона лева, удържки за дарено време — 2 милиона лева, от продажба на закони, от глоби и други бери — 1 милион лева, 1% от бюджета на общините за пенсионния фонд — 2 милиона лева, или всичко 132 милиона лева доход. Към тази сума трябва да се прибавят 92 милиона лева, които държавата дава под формата на добавки върху основните пенсии. Тази добавка от държавата вън последните години се е увеличила доста бързо поради големата скъпост и тежкия живот. Докато вън 1920/1921 г. държавата е давала 23.249.000 л., следващата 1921/1922 г. дава 26 милиона лева, през 1922/1923 г. — 28 милиона лева, през 1923/1924 г. — 49 милиона лева, през 1924/1925 г. — 80 милиона лева и през 1925/1926 г. държавата субвенция достига 92 милиона лева. Според внесенния законопроект, с който е предвидено облагане със 8% и процентите и други добавки към заплатите, както и 4% върху класраните заплати при ревизията, ще се добие нов доход, какъвто досега не е получаван, от крайно 120 милиона лева. Следователно, общият приход на фонда за тази година, както и по-нататък, заедно с лихвите, ще достигне вече над 500 милиона лева. Разходът на фонда за последната година възлиза на около 2 милиона лева за заплати и канцеларски разходи и около 100 милиона лева за пенсия, без добавъчното, което дава държавата. Според внесенния законопроект, добавъчното се унищожава, то влиза вън самата пенсия, така че няма да има никакво добавъчно, а ще остане една единствена основа пенсия. Поради това и вън новопредложения законопроект субвенцията не е предвидена като добавка върху основната заплата, а се дава направо вън фонда, за да бъде разпределена като пенсия на правомислющите.

При това положение, като се получат тези увеличения, които дава новият законопроект, разходът, по едно одо изчисление, ще достигнат около 450 милиона лева крайно, при едно постъпление от 8% от удържки върху заплатите и добавъчното, което ще бъде около 220 милиона лева, при 1% от общините — около 20 милиона лева, от разлика от новите заплати на чиновници — около 10 милиона лева и от ежегодни лихви — средно по около 50 милиона лева, или всичко 300 милиона лева сигурен приход за изплащане на пенсията. Не ще достигнат значи крайно още около 150 милиона лева. При лихва 10%, тези 150 милиона лева съставят рентата на един капитал от $1\frac{1}{2}$ милиард лева, а днес фондът е почти 500.000.000 л., значи близо $\frac{1}{2}$ милиард лева. Остава значи да се търси увеличение на фонда до $1\frac{1}{2}$ милиард лева, за да може рентата му заедно с всички удържки върху заплатите, да даде онзи доход от 450 милиона лева, който е нужен да покрие разхода и по този начин държавата

веднаж за винаги да се освободи от субвенциране на този фонд. Тези 1 милиард лева ще се добият от икономии, ако продължават да бъдат не по-малко от 20—25 милиона лева годишно и ако непременно държавата субвендира ежегодно фонда. Това ще стане вън продължение на 15—20 години.

Числото на пенсионерите и разпределът на основните пенсии се виждат вън тая таблица. (Показва я). Лични пенсионери, които получават до 1.200 л. годишна пенсия, има 3.580 души; от 1.201 до 2.000 л. годишна пенсия — 1938 души; от 2.001 до 3.000 л. годишна пенсия — 1760 души; от 3.001 до 5.000 л. годишна пенсия — 2.144 души; от 5.001 до 7.000 л. годишна пенсия — 1.200 души и от 15.001 до 18.000 л., максималната пенсия — само 752 души.

Имам таблица за наследствените пенсии на вдовиците и сираците. Аз оставам тая таблица на разположение на онзи г. г. народни представители, които се интересуват от тия пенсии. Към горното число — 13.462 души, които получават лични пенсии, ще трябва да се прибавят тези, които получават наследствени пенсии, и онзи, които получават 20% добавъчно за възраст над 60 години, които са всичко 3.500 души и се разпределят така: до 40-годишна възраст при пенсионирането — 68 души; от 41 до 45-годишна възраст при пенсионирането — 262 души; от 46 до 50-годишна възраст при пенсионирането — 503 души; от 51 до 55-годишна възраст при пенсионирането — 519 души и т. н.; от 66-годишна възраст нагоре — 341 души, или всичко 3.005 души, които получават 20% увеличение.

Според прослужени години, пенсионерите се разпределят така: до 15-годишна служба имаме 267 души с лична пенсия и 406 с наследствена; от 16 до 20-годишна служба имаме 3.202 души с лична пенсия и 2.080 души с наследствена; от 21 до 25-годишна служба имаме 4.303 души с лична пенсия и 1.324 души с наследствена; от 26 до 30-годишна служба имаме 2.879 души с лична пенсия и 701 с наследствена пенсия; от 31 до 35-годишна служба имаме 1.850 души с лична пенсия и 380 души с наследствена; от 36 до 40-годишна служба имаме 784 души с лична пенсия и 131 души с наследствена пенсия и от 41-годишна служба нагоре имаме 224 души с лична пенсия и 38 души с наследствена пенсия. Тези 38 души са непълновъзрастни, а щом наследниците станат пълновъзрастни, губят право на пенсия.

По възраст пенсионерите, които получават пенсия, се разпределят така: до 40-годишна възраст включително има 1.567 души; от 41 до 45-годишна възраст — 2.656 души; от 46 до 50-годишна възраст — 2.976 души; от 51 до 55-годишна възраст — 2.734 души; от 56 до 60-годишна възраст — 1.845 души; от 61 до 65-годишна възраст — 1.102 души и от 66-годишна възраст нагоре — 582 души. На 1 юли 1925 г., на която дата Пенсионното отделение има своите сведения, по възраст най-младият пенсионер е един на 32 години. Големите цифри са за средната възраст, между 40 и 60 години. Но има 7 души пенсионери на 90 години, 9 души от 91 до 95 години, 5 души от 96 до 100 години, от които точно на 100 години един пенсионер.

Имам таблица и за наследниците по възраст и численост, но мисля, че не ще да е от толкова голяма важност, за да ви я чета.

От цитираната таблица за разпредела на заплатите се вижда, че големото число пенсионери получават средната пенсия от 2.000 л. При днешния тежък живот, при днешната безработица, когато по-възрастните почти не може да намери на друго място препитание, можете да си представите какъв живее един пенсионер с 2.000 л. месечна пенсия. Той не само не може да се издържа с изчислената му пенсия, но ако ще да му дадете и 3.200 л. максималната пенсия, предъл, предвиден вън досега съществуващия закон, пакъ не ще бъде задоволителна.

Г. г. народни представители! Аз преминавам към по-съществена част на въпроса за пенсията, а именно какво подобрение носи внесенният законопроект за пенсията? Без съмнение, той носи големи подобрения вън сравнение със сега съществуващия закон. Но тия подобрения не са еднакви за всички. Най-големо подобрение ще получат тия наречените стари пенсионери, не стари по възраст, а стари поради това, че са уволнени отдавна, че са уволнени преди 1 октомври 1919 г., на която дата се въведеха таблиците за чиновническите заплати, които дадоха както подобрение на заплатите, тъй и възможност

на веќе чиниовник да получава повишение на заплатата си веќе три години. След тоа по тој законпроект ќе получат подоброение ония, които сѫ били досега до 50-годишна възраст, тѣй като до тая възраст се даваше само 20% добавъчно възнаграждение, а отъ 50-годишна възраст нагоре се даваше 70% добавъчно възнаграждение. Най-малкото подоброение ќе получат ония, които сѫ надъ 60-годишна възраст. Въ веќе случаи, сѫ този законпроектъ всѣчки ќе получат по нѣщо.

Но каквито и подоброения да се даватъ съ новия законпроектъ, тѣ не сѫ особено задоволителни. Условијата на живота изискватъ своето и ние трѣбва да го дадемъ, защото не само справедливостта и законността го изискватъ, но и защото го налага човѣчината. Ония, които казватъ, че днесъ може да се живѣе съ 4—5 хиляди лева, или вършатъ една непростителна демагогия, или си затварятъ очитѣ предъ действителността и не щатъ да знаатъ за ония, които изнемогватъ. Не отричамъ, обаче, че държавата нѣма възможностъ да задоволи напълно неканијата на пенсионеритѣ, защото самата тѣ се намира въ едно лошо финансово положение. Обаче, когато сѫе годно се повишаватъ заплатитѣ на чиниовникитѣ — и тая година за повишение на заплатитѣ се отпуснаха 350 милиона лева — когато даваме стотина милиона лева за пострадалиитѣ въ Враца, когато даваме стотина милиона лева за бѣжанцитѣ, когато даваме 15 милиона лева за театрът, когато даваме 50 милиона лева за „Вжча“, не можатъ ли да се даде нѣщо повече и за пенсионеритѣ? Нима тия пенсионери, които сега изнемогватъ не сѫ били служители на държавата? Нима тия хора, оставени на собствената си сѣдба съ 2.000 л. месечна пенсия, не сѫ цѣли бѣжанци? Нима тѣ не сѫ пострадали като врачани? Нима, най-после, на тия бивши държавни служители не трѣбва да се даде нѣщо по-удовлетворително като отплата за тѣхната преданна служба на държавата, за да не ги гледаме какъ страдатъ и мратъ отъ гладъ, тъкмо тогава, когато други охолници ще се наслаждаватъ въ театъра или ще се наслаждаватъ на свѣтлината на „Вжча“?

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): За театъра и ти гласува 100 милиона лева.

Д. Митовъ (д. сг): Не сѣмъ гласуваъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Сериознитѣ въпроси сериозно трѣбва да се разглеждатъ.

С. Ностурновъ (р): Не се шегувайте съ сериозни работи!

Д. Митовъ (д. сг): Г-да! Има възможностъ да се поправятъ тия дефекти въ законпроектъ. Азъ ще искамъ да стане подоброението, когато разглеждаме законпроектъ членъ по членъ. Обаче дълженъ сѣмъ още отсега да обърнамъ вашето внимание върху нѣкои крупни дефекти, които правятъ законпроектъ въ тая му частъ сѣвсемъ незадоволителенъ.

Преди всѣчко въ настоящия законпроектъ има две сѣществени ограничения. Едното е, че никой пенсионеръ не може да получи повече отъ 80% отъ най-голѣмата срѣдна получавана заплата презъ три последователно прослужени години. Другото ограничение е, че никой пенсионеръ не може да получава повече отъ 5.500 л. месечна пенсия. Но ако имате предъ себе си таблицата за заплатитѣ напр. на служителитѣ по сѣдебното ведомство, които вариратъ отъ 1.320 л. за разселници, до 12.000 л. за председатели на Върховния касационенъ сѣдъ месечно, вие ще видите една въпиюща несправедливостъ. Докато на едно грамадно болшинство давате пенсия до 80% отъ получаваната заплата презъ последнитѣ три години, на едно нищожно малцинство, засмало навремето рѣководни, творчески служби въ държавата, вие не давате и 50% отъ опова, което му се следва. Или ще трѣбва да се даде пенсията въ пълненъ размѣръ, 100%, или ще трѣбва да се даде на всѣчки въ размѣръ 80%. Едно отъ дветѣ ограничения ще трѣбва да се премахне.

П. Алековъ (с. д): Едното дава 1.000 л., другото дава 5.500 л.; отъ 5.500 л. до 1.000 л. има голѣма разлика.

Д. Митовъ (д. сг): Подейте бърза! Азъ мисля, че сѣмъ достатъчно ясенъ.

Г. г. народни представители, способни ли сме ние да тачимъ нашитѣ първи хора? Можемъ ли въ старческитѣ години, следъ като тѣ сѫ прослужили по 40 години дър-

жавна служба и сѫ регулирали държавната машина, да имъ засвидетелствуваме една почитъ, като имъ дадемъ една по-сносна пенсия, за да могатъ да преживѣятъ своитѣ последни старчески години? Защо ще ги лишите отъ 500-тѣ лева, както въ първоначалния проектъ максималниятъ предѣлъ бѣше 6.000 л.? Азъ не казвамъ непременно 100% да имъ се даде, сир. 12.000 л., но трѣбва да се спази едно правило, че онзи може да получи своята заплата като пенсия, който е прослужилъ 40 и нагоре години. Колцина бѣха тѣ; азъ ви прочетохъ — 433 сѫ сега. Ако по 10 души има таква голѣми чиниовници въ 10 министерства, това сѫ 100 души бѣдащи пенсионери, които нѣма да излѣзатъ веднага, а по части, значи числото имъ ще се движи къмъ 500 души. Какъ ще оставимъ тѣзи стари сѣдин, които 40 години наредъ сѫ раздавали правосѣдие? Какъ ще оставимъ нашитѣ творци на държавнитѣ блага на нашата култура — нашитѣ професори, лѣкари, инженери и архитекти, които цѣлтъ $\frac{1}{2}$ вѣкъ раздаваха наука, които строиха нѣтица и желѣзници или пазиха народното здраве? И какъ най-посе ще дадемъ една примамка за нови, млади и талантливи сили да постѣпятъ на държавна служба, ако не ги гарантираме съ една подобра заплата и една по-сносна пенсия на старини?

Азъ мисля, че този процентъ отъ 80%, ако не е възможно да стане 100% — защото не е възможно да се плати, защото държавата нѣма възможностъ да даде повече — то възможно е да се увеличи до 90%, а максималниятъ предѣлъ ще трѣбва непременно да стане до 6.000 л., за да не онеправдаваме ония стари държавни служители, които сѫ служили по 40 години и нагоре и сѫ засмали голѣми отговорни служби и които ще получаватъ своета пенсия не повече отъ 6, 7 до 10 години.

Новиятъ законпроектъ отнема и едно придобито право на възрастнитѣ отъ 60 години нагоре. Досега имъ се даваше съ тая възраст 20% добавка. Въ законпроектъ сега е предвидено 10%. При увеличението, което се прави, дохождатъ квитѣ — колкото е получавалъ такъвъ пенсионеръ сега, толкова ще получава и занаяпредъ. Но има едно ново ограничение въкарано, че само ония ще получатъ 20% увеличение, които сѫ прослужили 30 и нагоре години. Таково ограничение досега нѣмаше. Не е справедливо и да сѣмствува то, защото тукъ не е прослуженото време, което се взема за основа при опредѣлянето на единъ свръхъ процентъ, свръхъ добавка за възрастта, а самата възраст, като се предполага, че единъ пенсионеръ на 60-годишна възраст е сѣвършено неспособенъ за работа или има възрастни синове, на които трѣбва да даде образование и за които харчи, освенъ за прехраната за насметитѣ, но и за науката имъ. Ето защо тоя процентъ, ако не може да остане 20%, ще трѣбва да бѣде увеличенъ поне на 15%.

Една несправедливостъ е прокарана въ новия законпроектъ, като се отнема правото на едно сѣвсемъ малко число пенсионери, които сѫ придобили право на две пенсии. Азъ разбирамъ да се турне едно ограничение, ако комбинацията на дветѣ пенсии произхожда отъ такива, които се плащатъ направо отъ държавата. Но, когато комбинацията е отъ прослужено време и друга нѣкоя пенсия, това ограничение вѣе става сѣвсемъ несправедливо. Защото съ кое право вие ще посегнете — както е предвидено въ законпроектъ — на $\frac{2}{3}$ отъ пенсията, която се следва за прослужено време? Нали въ продължение на 40 години чиниовникъ е давалъ 8% удърѣжки отъ заплатата си? Той просто се е застраховалъ и срещу внесеното получава пенсия. Само онзи има право да получи пенсия за прослужено време, който е внасялъ и то който е внасялъ продължително време; който не е внасялъ никакъ или не е до-внесълъ нуждното количество, нѣма право на пенсия. И единъ нѣтъ придобито това право, ще бѣде крайно несправедливо да се намалява. Най-малкото, което трѣбва да се направи, е за тѣзи $\frac{2}{3}$, които се отнематъ, да се върнатъ направитѣ удърѣжки, които сѫ удърѣжани отъ заплатата.

Още по-несправедливо е удърѣжането на $\frac{2}{3}$ отъ инвалидната пенсия. Г. г. народни представители! Нашитѣ войникъ, когато отиваше смѣло на война и влизаше въ най-люти боеве, той се движеше отъ два стимула: първо отъ патриотизмъ, отъ обичъ къмъ своята страна, която отиваше да пазн, и, второ, отъ увѣреността, че държавата е гарантирала неговото семейство, че ако го убиятъ, осакатятъ или направятъ негоденъ за работа, неговото семейство не ще да изнемогва. Той отиде смѣло напредъ, защото имаше единъ законъ за инвалиднитѣ пенсии, който бѣше като договорно условие между него и държавата, че

като биде да се самопожертвува, дената му нѣма да останатъ на улицата. И единъ пътъ това право придобито, днесъ, следъ свършването на войната, ще излѣзе, че държавата е измамала своитѣ войници да отидатъ на война, когато, следъ като се свърши войната, имъ отнема онова, което досега имъ е давала. Ето защо, азъ ще направя предложение да се измѣни чл. 17 въ смисълъ: „Добилитѣ право на инвалидна и за прослужено време пенсия иматъ право да получаватъ и дветѣ като сборътъ отъ дветѣ пенсии да не надминава максималния предѣлъ“. Количина ще получатъ две пенсии? Тоя максималенъ предѣлъ, увѣренъ съмъ, че нѣма да го достигнатъ повече отъ 10—15 души, и то военни, заемали висши военни длѣжности.

Д-ръ Б. Геровъ (д. ср): Това сѣ все стари ветерани.

Д. Митовъ (д. ср): Вѣрно е, че нѣмаме висши чиновници, които да сѣ били редници въ войската, за да получатъ низка инвалидна пенсия; вѣрно е, че всичкитѣ ни чиновници, които заемаша високи служби, бѣха свършили школата и бѣха запасни офицери, но споредъ комбинацията, която ще стане, до максималния предѣлъ нѣма да достигнатъ едно голѣмо число висши чиновници, защото тия чиновници не отидоха по-далечъ отъ канитани, отъ рогин командирѣ.

Единъ малтъкъ дефектъ въ закона е и ограничеността, която е предвидено съ даването само 1% върху полагаемата се пенсия за прослужени години надъ 30. Въ стария законъ бѣше предвидено длѣтелитѣ да се намалява съ една единица за всѣка прослужена година надъ 30. Колкото години има надъ 30, съ толкова единици се намалява длѣтелитѣ, и по този начинъ се достига едно чувствително подобрене. Сега се измѣни този начинъ на процедиране при изчисленieto и се дава 1% за всѣка година. Ако предположимъ, че единъ чиновникъ получава максималната пенсия 5.500 л. и е прослужилъ 40 години, т. е. 10 надъ 30-тъ, ще получи едно увеличение отъ 550 л. месечно. А по представяватъ 550 л. при днешната скѣпостъ, азъ нѣма защо да ви разправямъ, вне много добре го знаете.

По въ законопроекта има едно положение, споредъ което излиза, че това, което се дава съ едната рѣка, съ другата се отнема. Това е принуждаването на старитѣ пенсионери да връщатъ взетитѣ премии. На времето, когато пенсията на единъ пенсионеръ надминаваша 1.000 л., — на нѣкои пенсионери, заемали голѣми длѣжности, се следваха пенсии по 2.000—2.500—3.000 л. — турна се единъ предѣлъ, че не може да се получава пенсия повече отъ 1.000 л. Но при това явно отчитане на пенсионеритѣ, прие се едно компромисно решение, щото за разликата отъ предѣла 1.000 л. до сумата, която се следва да получи пенсионерътъ, да се даде една еднократна помощъ въ форма на премия. Това стана твърде отдавна и отъ тия премии сега и поменъ нѣма. Днесъ съ новия законъ вне ще заставятъ тия пенсионери да връщатъ взетитѣ премии. Когато вне ще имъ натручатъ удържки за прослужено време, за дадено време, 4% за премия, 1/12, 1/24 и не знаемъ какво и не знаемъ какво, пай-накрая, азъ съмъ увѣренъ, че ще се яви една вдовица или единъ сиратъ, който, като представи пенсионната си книжка въ банката, не само нѣма да получи нищо, ами ще бъде принуденъ да извади отъ джоба си и да плати, за да оформи 3-месечното. До това нечално положение можемъ да дойдемъ. А това ли преследва законътъ за пенсиятъ съ тази промѣна?

Г. Семерджиевъ (д. ср): Имате фактическа грѣшка, г. Митовъ. Компенетна рѣши, че премиятъ нѣма да се връщатъ. Понеже ти откъснѣва всичкитѣ досегашни закони за пенсиятъ, пада и това постановление за връщане на премиятъ. Като искате, може да се каже и изрично. Наложително е обаче да се постанови изрично, че на тѣзи пенсионери, отъ които сѣ удържани вече премиятъ, ще имъ се дадатъ обратно. Режимътъ трѣбва да бъде еднакъвъ за всички.

Д. Митовъ (д. ср): Толкозъ по-добре, ще се зарадватъ пенсионеритѣ.

Г. Данаиловъ (д. ср): Все трѣбва да се спомене, че погрѣшане на тия премии нѣма да става.

Д. Митовъ (д. ср): Г. Семерджиевъ! Понеже въ чл. 37 нѣма нищо казано изрично за премиятъ, ако това се

включи, въпросътъ се разрешава и нѣма какво повече да се говори.

Старитѣ пенсионери ще бѣдатъ заставени да плащатъ 4% върху разликата отъ заплатитѣ, които сѣ получавали и заплатитѣ, по които ще бѣдатъ изчислени пенсиятъ, съгласно чл. 62. На единъ пенсионеръ, който е получавалъ заплатата преди влизането въ сила на таблицитѣ за заплатитѣ, днесъ ще му се изчисли пенсията споредъ заплатитѣ, които би получилъ по таблицитѣ. Ще се яви една разлика между фактически получаванитѣ заплати по бюджета и ония заплати, по които ще стане изчисленieto на пенсията му. Тая разлика ще се обложи съ 4%. Доколко това е справедливо, азъ не знамъ, но разнитѣ удържки, съ които се облагатъ, старитѣ пенсионери ще се събератъ толкова много, че най-накрая ще излѣзе, че съ закона правимъ подобрене, а фактически парѣка не се получава нищо. Азъ бихъ молилъ тая удържка отъ 4% да бѣде премахната, колкото и да се иска отъ Пенсионното отделение да се прокара, за да има пенсионниятъ фондъ по-голямъ приходъ, съ който да може да посрещне разходите.

Най-после ще трѣбва да поставя въпроса: кога ще получи пенсионерътъ това подобрене? Не трѣбва да се чака да стане ревизия на пенсиятъ и чакъ тогава да се дадатъ подобрения пенсия. Ние вече имаме примѣръ отъ поминалата година, следъ подобренията, които дадохме съ множителитѣ, ревизията да трае дори до днешенъ, и ще има пенсионери, които може-би ще получатъ подобрена пенсия следъ две-три години, а нѣкои нещастници може-би нѣма и да дочакатъ. Ето защо, ще бѣде една предвидливостъ, ако се даде една временна добавка върху сега получаваната пенсия, и когато се ревизира пенсията, ако пенсионерътъ е надвзелъ ще му се удържи надвзетата сума, а ако е недовзелъ, ще се прибави недовзетата сума къмъ първото тримесечие. По този начинъ още сега, когато ще се плащатъ пенсиятъ, всѣки пенсионеръ да може да почувствува благата отъ този законъ.

Има други нѣкои дребни дефекти, на които ще поискамъ премахването, когато ще се разглежда законопроектътъ членъ по членъ.

Най-накрая, азъ ще моля г. г. народнитѣ представители да влѣзатъ въ нуждитѣ на пенсионеритѣ, които толкова време бѣха въ ожидание за подобрения и се храниха съ надеждата, че тия подобрения скоро ще станатъ законъ. Нека поделятъ залявка имъ, като гласуватъ този законопроектъ съ ония намѣнения, за които азъ споменахъ тукъ набързо, и съ ония, за които впоследствие, при разглеждане законопроекта членъ по членъ, азъ ще искамъ да се приематъ, като направя предложение за тѣхъ. (Ржонглѣскания отъ сговориститѣ).

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Руневски.

И. Руневски (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! На наше обезидане е предложень единъ извънредно важенъ законопроектъ — законопроектътъ за пенсиятъ за изслужено време. Бележкитѣ, които направя преждеговорившиятъ г. Митовъ, значително облекчаватъ моята задача и азъ ще бѣда извънредно краткъ.

Трѣбва веднага да забележа, че нашето законодателство досежно пенсионното дѣло е било едно отъ най-плодовититѣ: въ тази областъ нашиятъ законодатель е правилъ най-много опити. Тамъ, където се предполага, че би трѣбвало да има още навремето една сигурна, трайна, предвидлива организация, единъ, бихъ казалъ, траенъ статутъ, който да урежда положението на пенсионеритѣ въ нашата държава, тѣмъ тамъ ние забелязваме въ нашето законодателство едно лутане, едно постоянно промѣняване на системи, на методи и пр. Уредбата на пенсионното дѣло у насъ, както спомена и преждеговорившиятъ, е едно повеление на основния ни законъ. Чл. 166 отъ нашата конституция нарежда, щото на служителитъ на държавата да се даватъ пенсия, размѣритѣ на който ще бѣде опредѣленъ съ отдѣленъ законъ. Смятамъ, че тази наредба на нашата конституция не може да бѣде тълкувана въ онзи смисълъ, въ който г. Митовъ предполага, че нѣкои биха искали да я тълкуватъ, т. е. държавата да дава пенсия направо отъ своя бюджетъ, безъ срещу това да има право да организира по единъ или другъ начинъ извънредни приходи за заплащане пенсиятъ. Азъ не съмъ отъ тѣзи, които мислятъ, че държавата чрезъ това нареждане на конституцията о поела едно подобно задължение. Важното е, съгласно чл. 166 отъ конституцията, че държавата поема

обязаността да уреди съ особенъ законъ положението на своитѣ чиновници тогава, когато тѣ ще излѣзатъ въ оставка или ще бѣдатъ уволнени, да имъ уреди пенсията. Обаче, какъ тѣ ще бѣдатъ уредени, това е вече въпросъ на политика, въпросъ, който не може да бѣде решенъ, тъй както предложа г. Митовъ, че нѣкои биха искали да го разрешатъ, т. е. да бѣде уреденъ въпросътъ чрезъ едно безвъзмездно отнущане пенсия на чиновниците. Поставено веднажъ това начало въ нашия основенъ законъ, следъ това се почватъ, омититѣ, първитѣ стѣпки още въ осемдесетѣ години, първоначално чрезъ създаване законоположение за изплащане на инвалидни пенсии. Въ 1886 г. се създава законътъ за инвалиднитѣ пенсии на военни лица; въ 1887 г. се създава законътъ за инвалидното съдържане на административно-полицейскитѣ чиновници и въ 1888 г. вече се създава законътъ за пенсията на учителитѣ, който законъ въ 1893 г. получава една по-широка база, като става законъ за пенсията на чиновницитѣ и учителитѣ. Въ 1891 г. се създава законътъ за военнитѣ пенсии. Чакъ въ 1910 г. ние имаме единъ по-пълненъ законъ за пенсията по гражданското и военното ведомство, който вече урежда материята, досежно пенсионното дѣло, както за военнитѣ, така и за граждански лица. Тѣмъ този последенъ законъ, за който въротно се е мислило, че урежда достатъчно добре и трайно пенсионното ни дѣло, почва да се измѣнява почти всяка година и въ продължение на едно десетилѣтие претърпява близо 15 измѣнения. Въ самото това време сѣ действували отдѣлни закони за пенсията на духовнитѣ лица отъ 1907 г. и после отъ 1910 г.

Следъ войната се наложи едно ново уреждане на пенсионния въпросъ у насъ. Презъ режима на Земледѣлския съюзъ въ 1921 г. бѣ създаденъ новиятъ законъ за пенсията на служителитѣ при държавнитѣ и изборнитѣ учреждения. Тогава вече за пръвъ пътъ и пенсията на служителитѣ при изборнитѣ учреждения се уреждаха съ този общъ законъ. Въ него бѣха уредени, както пенсията на чиновницитѣ при държавнитѣ учреждения, така и тѣзи на военнитѣ лица. Но този законъ не задоволи. Той уреди до голѣма степенъ само положението на пенсионеритѣ, които въ бъдеще щѣха да станатъ такива, обаче, положението на старитѣ пенсионери остана лошо, извънредно лошо. И затова въ 1924 г. 4 юлий, бѣ създаденъ сега действащиятъ законъ за пенсията, който на 3 августъ 1925 г. претърпи малки измѣнения. Този последенъ законъ отъ 1924 г. си постави за задача, доколкото бѣ възможно напредомъ, да уреди положението на старитѣ пенсионери. Спомнете си, че чрезъ този законъ се възприеха тѣи пароченитѣ коэффициенти, множители: заплатитѣ на старитѣ пенсионери въ зависимостъ отъ това, кога см тѣ бѣдѣли, се умножаваха съ единъ даденъ коэффициентъ — $2\frac{1}{2}$, 2, $1\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{4}$ и $1\frac{1}{8}$. Колкото бѣше по-стара пенсията, толкова по-голѣмъ бѣше и коэффициентътъ, съ който тя се умножаваше. Но, очевидно и този способъ не можа да даде задоволително разрешаване на въпроса, и ние днесъ се намираме предъ належащата нужда да прибегнемъ вече къмъ радикалното разрешаване на този боленъ въпросъ за старитѣ пенсия, като чисто и просто тѣзи стари пенсия бѣдатъ приравнени съ новитѣ пенсия. Това е голѣмата задача на днешния законопроектъ. Отъ самото негово заглавие се вижда, че той урежда само пенсията за послужено време — лични и наследствени. Инвалиднитѣ пенсия, лични и наследствени, се изключватъ отъ този законопроектъ и за тѣхъ засега оставатъ въ сила старитѣ законоположения и тѣхнитѣ последни измѣнения.

Освенъ това, законопроектътъ, който се предлага сега, включва вече и пенсията на духовнитѣ лица, които досега се уреждаха по единъ отдѣленъ законъ създаденъ презъ 1925 г.

За да можемъ да отговоримъ на въпроса, дали настоящиятъ законопроектъ ще уреди най-после по единъ начинъ радикаленъ, справедливъ и траенъ боленъ пенсионенъ въпросъ, би трѣбвало, г. г. народни представители, да си поставимъ задачата, която законътъ би трѣбвало да разреши. Законитѣ, които уреждатъ пенсионното дѣло, би трѣбвало да разрешатъ, споредъ менъ, тази проста и ясна проблема: на чиновника, когато бѣде уволненъ отъ служба, да бѣде гарантирана една пенсия сигурна и достатъчна, за да може той съ нея да живѣе. При това, пенсионерътъ трѣбва да знае още когато е чиновникъ, каква пенсия ще има следъ своето уволнение. При такива условия той ще може да бѣде добъръ служител на държавата, на общинното, общинско или обществено учреждение, където е назначенъ да работи.

Само когато чиновникътъ е обезпеченъ съ своята заплата и знае, че следъ своето уволнение поради старостъ и неработоспособностъ ще бѣде гарантиранъ, само тогава можемъ да разчитаме на съществуването на онзи мораленъ стимулъ у чиновника, който ще го застави да работи добросъвестно, честно, интензивно и полезно на държавата. Както споменахъ още въ началото, нашитѣ учредители сѣ имали предъ видъ тази проста истина и затова сѣ наредили чрезъ основния законъ да бѣдатъ гарантирани на държавнитѣ служители надлежни, достатъчни пенсия. Но за голѣмо съжаление, трѣбва да прибавя веднага, че това елементарно начало не е било винаги ръководно: тѣзи, които сѣ уреждали пенсията не винаги сѣ успѣвали да ги уредятъ така, щото чиновникътъ, служейки на държавата, да знае, че когато се уволни и стане пенсионеръ, ще бѣде тоже осигуренъ и обезпеченъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Тодоровъ).

У насъ не е имало една ясна система по отношение на пенсионния въпросъ. И до днесъ на тѣзи, които сѣ бивали призовавани да ръководятъ пенсионното ни дѣло, като-че-ли не е било ясно, каква система трѣбва да бѣде възприета отъ държавата въ връзка съ уреждането на пенсията. Какво се възприема у насъ? Дали се възприема една система на фондове, които ще се образуватъ изключително отъ вноски, респективно отъ удържки на самитѣ чиновници, или се има предъ видъ нѣкаква комбинарана система чрезъ участие и на държавата въ тѣзи фондове? Всичко това е било неясно, може би затова въ различни моменти различни наши управници сѣ давали по този пунктъ най-противоречиви декларации. Напр. споминатъ си, че въ мотивитѣ къмъ закона за пенсията отъ 1921 г., прокаранъ презъ управлението на Земледѣлския съюзъ, тогавашниятъ министъръ на финанситѣ изрично казва, че предназначението на закона е да освободи държавата съвършено отъ грижата за пенсионния въпросъ, който да остане изключително въпросъ на пенсионеритѣ и чиновницитѣ. Обаче въ други времена — и по-рано, и после — ние виждаме, че това начало не се спазва, че държавата много пъти се е намирала предъ необходимостта да се намѣва така или иначе въ уреждането на пенсионното дѣло чрезъ ръководена на последното, или чрезъ даване на субсидии. Но това е било винаги безцѣлно и неопредѣлено. И едва въ сегашния законопроектъ, ние виждаме вече държавата да участва въ пенсионния фондъ съ една субсидия, посочена въ законопроектъ, като нѣко трайно. Въ чл. 36 на сѣщия се казва, че тази субсидия ще се дава дотогава, докогато фондътъ нарастне дотолкова, че да може да се издържа отъ своитѣ приходи.

Въпреки тази безсистемностъ, въпреки липсата на едно ориентиране въ тази областъ, нѣко и трайно, все пакъ трѣбва да признаемъ, г. г. народни представители, че до голѣмата война, до нещастната и катастрофална война, пенсионниятъ въпросъ у насъ не бѣше единъ боленъ въпросъ, какъто той е днесъ. Преди войната заплата на чиновницитѣ и пенсията на пенсионеритѣ, макаръ и тогава считани за недостатъчни, все пакъ разглеждани особено съ мащаба на днешното време бѣха доста задоволителни. Чиновникътъ преди войната сѣ една увѣрено е разчиталъ, че когато се уволни отъ служба, той ще може, макаръ оскъдно, да живѣе съ своята пенсия. Това не бѣше едно самоналъгване. Но войната докара известнитѣ на насъ крупни промѣни — финансови и стопански — главно обезпечаването на нашия левъ. И оттогава въпросътъ за чиновническитѣ заплати и въпросътъ за пенсията стана единъ много боленъ въпросъ. Отъ 1919 г. насамъ държавата се намира подъ непрекъснатия тормозъ на тѣзи два въпроса: чиновницитѣ недостатъчно платени, пенсионеритѣ никакъ почти невъзвизградени. Азъ нѣма да кажа нѣко преувеличено, ако ви припомнимъ факта, че досега имаше много пенсионери, които считаха за нѣлпивно да висятъ предъ банковитѣ агенти, за да взематъ своитѣ просени пенсия, понеже тѣ не задоволяваха абсолютно никаква тѣхна нужда — говори за старитѣ пенсия. Този, който е смѣталъ едно време да живѣе съ 200 л. пенсия, днесъ я има, обаче тѣзи 200 л. сега не стигатъ лично нему дори за хлѣбъ. Затова пенсионеритѣ се отнасяха съ пропия къмъ пенсията, която трѣбваше да получаватъ, като тѣхно възна-граждение за служба сѣ на държавата въ продължение на 15—20—30 години.

Нашата държава се стремѣше — признавамъ това — да направи известни стѣпки напредъ досежно урежда-

нето на въпроса за заплатите на чиновниците. По този въпрос за чиновническите заплати самъ по себе си били толкова тежки, толкова много уредили при нашия неуравновесен бюджет, че той всецело почти ангажираше вниманието на държавата и за пенсиите не оставаше никаква грижа. Тъй биха оставени на произвола на съдбата, въ една страшна мизерия. И думите, казани от г. Митовъ, азъ считамъ за свършено слаби да изразятъ страшната участъ, на която биха изложени хиляди хора, служили дълги години честно и почтено на държавата, и за единъ мигъ, не по тяхна вина, изпаднали въ едно таква непоносимо бедствие.

Както казахъ преди малко, законътъ за изменение на пенсиите отъ 1924 г., м. юлий, се стремише отчасти поне да намали това вѣнчащо зло, да подобри положението на старите пенсионери. Но, казахъ напредъ, повтарямъ и сега, за голѣмо съжаление на държавата и за пенсиите тази задача. И, действително, ако направите единъ малкъ прегледъ на съществуващите лични пенсии, вие ще се уверите, че действително и при закона, който сега е въ сила, пенсията е мизерна, тѣ сѫ извънредно малки, извънредно недостатъчни. Азъ имамъ на разположение единъ сведения, които не сѫ толкова точни, понеже се отнасятъ за единъ предшествуващъ моментъ, но все пакъ тѣ сѫ извънредно при режима на действующия законъ и даватъ една приблизителна представа за положението на личните пенсии. Споредъ тази смѣтка имаме 13,462 лични пенсии; отъ тѣхъ 9,439 получаватъ основна годишна пенсия по-малка отъ 5000 л., останалите 4,023 лични пенсионери получаватъ пенсии по-големи отъ 5000 л. — т. е. две трети пенсионери получаватъ пенсии по-малки отъ 5000 л. годишно, а една трета получаватъ пенсии по-големи отъ 5000 л. годишно. Отъ последните, отъ тѣзи, които получаватъ по-големи пенсии, само 732 получаватъ пенсии отъ 15—18,000 л. годишно.

Тѣзи цифри, г. г. народни представители, достатъчно добре рисуватъ какво е смисловото положение на пенсията при сега действующия законъ. Същото е съотношението и за наследствените пенсии за изслужено време. При такива единъ мизерни пенсии, при такива единъ недостатъчни заплати, какви сѫ резултатите? На първо мѣсто, чиновникътъ, не добре възнаграденъ — оставето това, че неговата служба е лоша, недоброкачествена, че той всѣки денъ изпада въ изкушение да върши престѣпления въ своята служба — почва да мисли вече за друго поприще, за други доходи. И ако днесъ, поради безработицата, има единъ напливъ отъ хора, които искатъ да се настани на държавната трапеза, то вие си спомняте, че преди година—две, не бѣше така: имаше много чиновници, които се стремиха да напуснатъ службата си, стига да можеха да намиратъ некаже по-доходна работа. Обаче напущайки, тѣ искаха да взематъ своето отъ държавата като пенсионери; по единъ или другъ начинъ издействуваха своите уволнения и много преждевременно, въ една ранна възраст, започнаха да взематъ отъ пенсионния фондъ. По този начинъ ние виждаме у насъ — както вървамъ това не е никъде въ свѣта — на пенсии зачислени извънредно много млади хора. На 1 юлий 1925 г. ние имаме 27 пенсионери по-малки отъ 35 г.; по-малки отъ 40 г. — 328 души; по-малки отъ 45 г. — 1,650 души; по-малки отъ 50 г. — 3,417 души, или отъ 13,702 лични пенсионери около 21% сѫ по-малки отъ 50 г., около 42% — по-малки отъ 55 години и около 63% по-малки отъ 60 г. Г. г. народни представители! Споредъ моята скромна оценка, това е едно извънредно ненормално явление. Г. Митовъ си послужилъ съ новия френски законъ за пенсията. Доколкото и азъ имамъ за него сведения, тамъ се предвижда получаването на пенсия при навършване на 60 г. възраст, а за известни служби той предѣтъ на възрастта се намалява на 55 г. и то при 30 годишна служба.

Г. Семерджиевъ (д. ст.): Тамъ има стабилитетъ.

И. Руневски (с. д.): Безспорно, ние сме много далечъ отъ това начало, възприето въ френския законъ, което впрочемъ би трѣбвало да бѣде ръководно при уредбата на чиновническите пенсии въ всѣка една добре устроена държава. Чиновникътъ трѣбва да работи на държавата обезпеченъ и възнаграденъ, до една по-напреднала възраст, а не само до 35—40 или 50 годишна възраст. Но, както справедливо забѣлѣза г. Семерджиевъ, чиновникътъ трѣбва да има положението стабилно и достатъчна заплата. И само при тази осигуреностъ, при това спокойствие,

той действително ще предпочете да работи на държавата дълги години, да изчака изминаването на по-голема частъ отъ своя животъ и само при заглѣза на живота си ще поиска да излѣзе и да получи своята пенсия.

На второ мѣсто, това пенсиониране на млади хора, това преждевременно излизане въ пенсия докарва и други бѣди. Днесъ ние всички говоримъ противъ безработицата, оплакваме се, че и въ нашата страна това социално зло се появява и все повече и повече се засилва. Но азъ смѣтамъ, че ще бѣде изразителъ на една истина, ако ви кажа, че една отъ причините за увеличението на безработицата е тоже това преждевременно уволнение въ пенсия. Вие ще видите маса млади пенсионери, настанили се въ частни устрѣждения, въ банки, въ застрахователни дружества, въ частни кантори да получаватъ една добра заплата. Не ги обвинявамъ, защото тѣ отиватъ тамъ по прости причини, че пенсията, която получаватъ, не имъ е достатъчна, за да живеятъ. Но отъ друга страна трѣбва да се признае, че тѣ спомогатъ доста много за увеличаване на безработицата. Пенсия би трѣбвало да се дава само на хора, които сѫ станали малко или много неработоспособни, които вече се пуждаятъ отъ почивка, и които, следователно, не бива да бѣдатъ обременявани съ нови трудове, съ нови грижи и съ ново изтощение. Разбира се, паралелно съ увеличението на безработицата, тази конкуренция на пенсионерите, които иматъ вече своята пенсия, малка или голѣма, влиа извънредно много и за подобряване условията на труда. Пенсионерътъ, който получава своята пенсия, безспорно ще конкурира на работника, на служачия, който не разполага съ такава и различа изключително на дохода отъ своята служба. Пенсионерътъ ще има два източника за своето препитание, а другиятъ, неговиятъ конкурентъ на свободния пазаръ на труда, ще има единъ източникъ — този на своя трудъ, но не и на никаква друга рента или пенсия.

Новиятъ законопроектъ за пенсията за изслужено време, както казахъ, се стреми поне въ известни размѣри да поправи това положение. На първо мѣсто въ този законопроектъ е възприето началото за приравняване на старите и новите пенсии. Всѣкиятъ оубѣзъ бележки, които направилъ г. Митовъ досежно условията, при които се дава това приравняване, азъ ги сподѣлямъ напълно. Съ една рѣка се дава, а съ другата рѣка се взема и въ край на крайната може да се дойде до това положение, че стариятъ пенсионеръ да има предъ себе си само перспективата, следъ 4, 5 или повече години да получи действително приравняване, обаче дотогава да остане въ същото положение, въ каквото е билъ досега, може би и въ по-лошо. Това се отнася до бележките, направени за дълителя, който отъ 35 става 40, за намалението на процента, който се дава на старите пенсионери надъ 60 години, и другите бележки, които се направиха относително $\frac{8}{10}$ максимална пенсия отъ сръдната заплата презъ последните 3 години.

Азъ обаче, не съмъ съгласенъ въ единъ пунктъ съ г. Митова. Той смѣта, че ще бѣде една трудна работа финансовото изпълнение на този проектъ и при все това предлага едно увеличаване на максималната пенсия, която споредъ проекта е 5,500 л. месечно. Вѣрно е, г. г. народни представители, че тази максимална пенсия се отдалява доста много отъ пенсията, която биха могли да получатъ голѣмите служители на държавата безъ спомнатото ограничение. Но при сегашното положение на фонда, което налага да се правятъ жертви, безспорно, че тѣ трѣбва да бѣдатъ направени преди всичко отъ тѣзи, които най-много биха могли да направятъ такива, т. е. тѣзи, които ще получаватъ голѣми пенсии. Забележете, че презъ 1921 г. максималниятъ размѣръ на основната годишна пенсия бѣше 12,000 л.; презъ 1924 г. този максимумъ стана 18,000 л., а сега е предвидена максимална пенсия — 5,500 л. месечно. Съгласете се, че подобреното е извънредно голѣмо, то е почти удвояване на досегашната максимална пенсия съ добавъчниятъ къмъ нея. Да се даде нѣщо повече, поне днесъ, ще бѣде невъзможно, то ще постави пенсионния фондъ въ голѣмо затруднение. Обаче другъ дефектъ има законътъ: въ него не е посочена минималната пенсия. Минималната пенсия би трѣбвало да бѣде идеално взето, тъй наречения екзистенциен-минимумъ — минимумътъ сръдства, съ които може едно лице да преживѣе, като пенсионеръ. Признавамъ веднага, че може би ще бѣде трудно веднага да бѣде даденъ този минимумъ, но мене ми прави много впечатление, че въ новия законопроектъ въобще не се говори за минимална пенсия. Докато такава е посочена въ сегашния законъ, макаръ въ единъ много малкъ, смѣшенъ размѣръ,

1200 л. годишно, въ днешния законопроект липсва каквото и да е указание въ тази посока.

Досежно дълителя, азъ тоже смътamъ, че положението на старитъ пенсионери не трѣбва да се влошава, защото ако тѣмъ ще се правятъ разни други удържки, ако тѣ въобще нѣма да могатъ да получатъ облагоитѣ на приравняването за едно дълго време, то не би трѣбвало поне въ това отношение, да се връщаме назадъ къмъ времето преди войнитѣ, когато дълителятъ бѣше 40. Поради нискитѣ заплати — въротно това е било главното съображение — този дълитель презъ 1921 г. бѣ намаленъ на 35, и евентуално за повече прослужени години ставаше и 30, а сега законопроектътъ го прави 40. Азъ смѣтамъ, че съ това ще се влошатъ чувствително пенситѣ на старитъ пенсионери. Затова дълителятъ би трѣбвало да остане такъвъ, какъвто бѣше въ сега действующия законъ — 35, а не 40.

Г. г. народни представители! Искамъ да посоча още една несъобразностъ на новия законопроектъ. Смѣтамъ, че е направено едно опущение, което трѣбва да се поправи. Въ чл. 36 на законопроекта е казано, че приходитѣ на фонда се образуватъ на първо мѣсто отъ 8% удържки върху предвиденитѣ въ бюджета кредити за заплатата и добавъчни, безъ семейното и безъ представителнитѣ на служителитѣ въ учреждениата, които сж изброени въ чл. 5 на настоящия законъ. По-нататъкъ се изброяватъ другитѣ удържки, между които сж и тѣзи върху така нареченитѣ персонални добавки. Размѣрътъ на пенситѣ обаче се опредѣля съгласно чл. 15 само върху сумитѣ, на които се правятъ удържки, съгласно чл. 36 буква а, която току-що прочетохъ. Следователно, че се яви следното положение. На нѣкои чиновницѣ, каквито сж, напр. телеграфисти и желѣзничари, ще бѣде смѣтана за пенсия само заплатата и добавъчното имъ възнаграждение, 65%, респективно 85%, а не 100% отъ 330 (сега 350) милионни кредитъ, понеже отъ този кредитъ тѣ не получаватъ наравно съ своитѣ другари по категории и класове, а получаватъ по-малко, 65—85%, защото имъ се даватъ споменатитѣ персонални добавки. Може би това ограничение тамъ — при разпредѣляне на кредита — е справедливо, обаче, при изчисляването на пенсията, това добавъчно възнаграждение трѣбва да бѣде смѣтано въ пълнѣт размѣръ, 100%, защото то е намалено поради получаване на персонални добавки, върху които отъ друга страна се правятъ удържки, съгласно чл. 36. Смѣтамъ, че това е едно опущение въ законопроекта и че то ще трѣбва да бѣде поправено.

Г. Данаиловъ (д.сг): Базата за изчисляване на пенситѣ сж вноситѣ. Ако тѣ не правятъ вноски отъ персоналитѣ си добавки, нѣматъ право да претендиратъ.

И Руневски (с.д): Правятъ.

Г. Данаиловъ (д.сг): Ако правятъ, трѣбва да се приравнятъ.

И. Руневски (с.д): Съгласно чл. 8, буква „б“, на тѣхъ имъ се правятъ 8% удържки върху персоналитѣ добавки, обаче, по силата на чл. 15, персоналитѣ имъ добавки не се взематъ предъ видъ при изчисляването на пенсията, а се взематъ предъ видъ само сумитѣ, предвидени въ буква „а“. Азъ смѣтамъ, че това е едно опущение, което трѣбва да бѣде поправено.

Г. г. народни представители! Единъ важенъ въпросъ е този за приложението на новия законъ и какъ това приложение ще се отрази върху пенсионния фондъ — единъ въпросъ, който би трѣбвало да занимае сериозно почитаемото народно представителство. Безспорно този въпросъ трѣбваше своевременно да бѣде изчерпанъ отъ хора специалисти, отъ хора сведущи, за да можемъ да имаме едно представление за картината, която ще представлява нашиятъ пенсионеръ фондъ следъ прилагането на новия законъ за пенситѣ. А този законъ, повтарямъ, прави една решителна стъпка напредъ въ уреждането на пенсионното дѣло у насъ. И при разрешаването на този въпросъ, ние пакъ трѣбва да си поставимъ задачата: на каква база трѣбва да бѣде поставенъ фондътъ, за да може той да издържи разходитѣ за пенситѣ. Нѣкои твърдятъ, че удържкитѣ, които се правятъ на чиновницитѣ сж достатъчни, за да гарантиратъ една стабилностъ на фонда; даже нѣкои казватъ, че тѣ вече сж му гарантирали такава стабилностъ. Азъ смѣтамъ, че този оптимизъмъ не е оправданъ. Ако се направи една проста смѣтка съ капитализирането на правенитѣ 8% удържки, ще видимъ, че

не би могло да се гарантира на пенсионера отъ капитализирането на тѣзи удържки една пенсия, една рента, достатъчна да живѣе, или както казватъ нѣкои, рента равна на неговата последна заплата. Да вземемъ единъ примѣръ — чиновникъ съ годишна заплата 10,000 л. Той отдѣля всѣка година по 8% отъ заплатата си. Тѣзи спестявания се капитализиратъ съ 10% лихва. Заплатата му при това се повишава всѣки 5 години съ 2000 л. годишно. Ако направимъ смѣтка, ще получимъ горе долу следния резултатъ. Следъ 15 годишна служба, чиновникътъ, отъ тѣзи спестявания и капитализирания, ще има единъ капиталъ отъ около 28,900 л.; следъ 20 годишна служба ще има около 54,400 л.; следъ 25 годишна служба — около 96,400 л., а следъ 30 годишна служба около 160,100 л. Или когато чиновникътъ ще бѣде уволненъ при заплата 14,000 л. годишно, следъ 15 годишна служба, ако получава само 10% отъ своя спестенъ капиталъ, не може да получи годишно повече отъ 2,890 л.; при заплата 16,000 л. т. е. следъ 20 годишна служба — не повече отъ 5,440 л.; при заплата 18,000 л., т. е. следъ 25 годишна служба — не повече отъ 9,640 л., а при 20,000 л. заплата, т. е. следъ 30 годишна служба не повече отъ 16,000 л. Безспорно има други обстоятелства, които благоприятствуватъ на положението на пенсионера. Известно ни е, че въ пенсионния фондъ се хвърлятъ и потъватъ безвъзвратно маса вноски на хора, преждевременно уволнени или умрѣли, които никога не получаватъ пенсия и тѣхнитѣ вноски оставатъ въ пенсионния фондъ като единъ капиталъ, който се приобщава къмъ голѣмата маса други ресурси. Това нѣщо благоприятствува твърде много, за да може да бѣде създадена възможностъ да се даде на пенсионера една по-голяма рента отъ тази, която току-що посочихъ. Но и тукъ ще трѣбва да направимъ една корекция. Пенсионниятъ фондъ не плаща само лични пенсии. Той плаща и наследствени пенсии. Но този корективъ, по мое го дълбоко убеждение, не е такъвъ, че да ни докара до това перадошно положение, което току-що ви посочихъ съ горния примѣръ, толкова повече, че пенсията не се плаща въчно, а само лично на пенсионера и следъ неговата смъртъ — само на ограниченъ кръгъ наследници, следъ което остатъкътъ отъ внесеното остава за използване отъ фонда. Смѣтамъ, че действително пенсионерътъ чрезъ своитѣ 8% удържки ще може да образува единъ капиталъ по-голямъ отъ този, който азъ посочихъ. Но все пакъ той ще бѣде далечъ отъ последната годишна заплата на чиновника, и следователно, явно е, че изключително чрезъ удържки 8% пенсионниятъ фондъ, поне въ сегашното му положение, не може да гарантира съ своитѣ собствени ресурси достатъчна пенсия на пенсионеритѣ.

Помощта, субсидията на държавата, още за доста години ще бѣде паложителна за пенсионния фондъ. Инакъ, безъ субсидии, безъ поддръжка отъ държавата, пенсионниятъ фондъ, бихъ могълъ да кажа това съ пълно убеждение, ще се намѣри скоро предъ голѣми затруднения.

Г. г. народни представители! Приходитѣ и разходитѣ на фонда презъ последнитѣ години сж били следнитѣ. Презъ 1922/1923 г. приходътъ на фонда е билъ 86,820,922 л. а разходътъ — 84,828,729 л.; за 1923/1924 г. приходътъ — 133,013,194 л., разходътъ — 60,392,119 л.; за 1924/1925 г. приходътъ — 172,703,233 л., разходътъ — 81,821,691 л. Предвидено е за 1925/1926 г. — това сж данни взети отъ бюджетонепрокта за фондоветѣ — приходъ 164,999,000 л., а разходъ — 157,410,000 л. Искалъ се за 1926/1927 г. приходъ — 481,000,000 л., а е предвиденъ разходъ — 473,823,250 л.

Презъ последнитѣ три години, следъ обединението на тритѣ фонда, значи презъ годинитѣ 1922/1923, 1923/1924 и 1924/1925, положението на приходитѣ и разходитѣ е било следното: разходътъ съставлява приблизително само 40% отъ прихода на фонда, а следъ тия три години, презъ 1925/1926 г. и въ предстоящата 1926/1927 г., вече имаме едно почти пълно балансиране на прихода и разхода, т. е. приходътъ е почти равенъ на разхода; има една разлика само отъ 7 милиона лева.

Положението на фонда следъ 1921 г., макаръ че разходитѣ съставляваха само 40% отъ приходитѣ на фонда, се считаше за неблагоприятно. По-рано, преди сливането на фондоветѣ, разходитѣ на гражданския пенсионеръ фондъ къмъ прихода се движеше въ продължение на двестри години — отъ 1919 до 1921 г. — между 20—30%. Въ най-благоприятно положение бѣше фондътъ на служителитѣ при изборнитѣ учреждения. Тамъ разходътъ заемаше отъ прихода само 6%. Военниятъ пенсионеръ фондъ въ тия три години почти балансираше прихода съ разхода — приходътъ бѣше равенъ на разхода; а въ 1921 г. даже со

стигна до положението, че разходът превъзши прихода приблизително с около половин милион лева. И вселително на това, при сливането на третия фонда разходът 6% за фонда при изборните учреждения, и 20% или 30% за гражданския пенсионен фонд, се измени значително — скок до 40%. Това положение се счита тогава от хора сведущи, от хора вещи, за застрашаване фонда.

Г. г. народни представители! Днес вече имаме разхода на пенсионния фонд почти равен на прихода. Няма нужда, при такава една картина да бъде човекът голъм специалист, за да накаже опасенията си, понеже всичко стопанско, или финансово предприятие трябва да бъде считано за поставено на рискована база, ако то не може да отдържа никакви резерви, за засилване на своите капитали; а още по-рисковано е положението на едно учреждение като пенсионния фонд, който се намира пред голъми неизвесности. Аз не знам утре, когато новите пенсионери и приравнените пенсионери почнат да получават своите по-големи пенсии, какъ фондът ще може да отговори на тези нарастващи нужди.

Та аз намирам, че положението на пенсионния фонд става вече несигурно. И, подчертавам още веднаж, аз не споделям оптимизма, произхождащ от обстоятелството, че положението за сега се балансира, че приходът бил равен на разхода и че поради това трябвало да се счита, че положението на фонда е добро, и че той ще може да издържи. Аз съмтам, че един фонд с капиталът кръгло 500 милиона лева и при приход и разход пак по 500 милиона лева, се намира в едно положение ненормално, върху което заслужава да се замислим малко повече.

Какъ ще бъде решен въпросът, не знам. Но аз пък чрез анализа на това положение пак дохождам до убеждение, че нареждането на чл. 36, буква в от сега предлагания законопроект, въ който се предвижда субсидия от държавата за фонда въ размър 150 милиона лева, ще трябва да остане още за дълго време въ сила и може би ще се наложи държавата да увеличи тази своя субсидия. Впрочем сега субсидията не е 150 милиона лева. Тя е, доколкото ми е известно, не повече от 10—20 милиона лева, защото тукъ влиза добавъчното възнаграждение, което държавата е плащала, а сега вече няма да го плаща.

Министър-председател А. Ляпчев: Нали въ комисията се изясниха тия въпроси.

И. Руневски (с. д): Г. председателът на комисията ми обещи, че само 10—20 милиона лева държавата въ същност ще приладе, а останалото и безъ това е давала и досега. Ако има някоя грешка, поправете ме.

Министър-председател А. Ляпчев: Не съм пълни сведенията ви, не съм от същество да се поправят.

И. Руневски (с. д): Г. г. народни представители! Има и други съображения, съ които може да се мотивира участието на държавата въ пенсионния фонд. Както спомена и преждеговорившият, самата конституция налага на държавата тъй или иначе да уреди един фонд, чрезъ който да могат да се изплащат пенсията на чиновниците. Безспорно е, че щомъ като по друг начинъ не може да се уреди този въпрос, то ще трябва да стане чрезъ участието и на държавата. Държавата, по силата на това свое задължение, установено въ самата конституция, трябва да гарантира пенсията на своите служители, като, ако е наложително, отдържа и внася известни субсидии и от своя бюджет; или да ги внася поне дотогава, докато фондът се стабилизира така, че да може самъ съ своите приходи да гарантира на пенсионерите тяхните пенсии.

Но аз имамъ и друго едно съображение. При гласуването на закона за обществените осигуровки, държавата ное ангажира сиръмо служители и работници отъ частното производство. Известно ви е, че, съгласно чл. 35 отъ закона за обществените осигуровки, при злополука работадателската колегия изплаща напълно следващото се обезщетение на пострадалия работникъ, безъ той да внася нищо за тая цел. По отношение на своите чиновници държавата това начало го изпълнява, понеже тя плаща на своите инвалиди пенсии, изключително отъ своя бюджет. По-нататък чл. 36 отъ същия тоя законъ определя, какъ се образува фондът, отъ който се изплащат пенсията, или по-право осигуровките, за старост, инвалидност и болест. Този фонд се образува отъ вноски на осигурения работникъ, отъ вноски на работодателя и отъ вноски на държавата. Значи държавата внася въ фонда обществе-

ните осигуровки, за да могат да се даватъ старчески пенсии, пенсии за болест и инвалидност на работници отъ частното производство, а колко повече тя трябва да направи това за своите собствени чиновници! Прочее, това начало, прокарано и въ закона за обществените осигуровки, трябва да бъде следвано отъ държавата и по отношение на нейните служители.

Но, г. г. народни представители, дългът на държавата произлиза и отъ друга една причина. Както казахъ въ началото, у насъ не е имало едно разумно, системно управление на пенсионния фонд. Държавата се е мислила много активно въ неговата уредба. Тя е правила голъми изменения въ законите, уреждащи пенсията. Тя е давала привилегии, тя се е разпореждала съ фондовите капитали и, следователно, тя носи и голъмата отговорност за това, че фондът за пенсията на българските чиновници се намира въ такава положение днесъ. Държавата даде на всички военнослужащи, които бяха на война, дарени години. Държавата чрезъ специаленъ законъ, съ третия фонда въ един фонд и по този начинъ накарани извършено много капиталите, събирани чрезъ одръжките на чиновниците по гражданското ведомство и на тези особено при изборните учреждения. Държавата вън отъ това пласира фондовите капитали по единъ такъв начинъ — преговорившият ви го описа много добре — че тй даже не могат да се репиратъ съ 6—7% лихва. Вещи това държавата е правила по свои съображения, може би изхождайки отъ свои висши интереси, които азъ днесъ нямамъ за задача да обсъждамъ; но веднажъ това направено, ангажиментът е поетъ.

Прочее, понеже държавата е предприемала винаги такава активна намеса въ състоянията на чиновниците, понеже тя се е разпореждала съ тези състояния, както си е искала, тъйкато затова днесъ тя има върховното задължение да се справи съ този боленъ въпрос, и ако е необходимо нейната помощ, да я даде, за да може положението на фонда да се стабилизира.

Не можемъ днесъ да мислимъ, че е възможно и целесъобразно да се раздвигатъ паново фондовите. Това никой не иска. Но понеже чрезъ тяхното сливане се достига до едно влошаване положението на гражданския фонд и на фонда за пенсията на чиновниците при изборните учреждения, държавата дължи една съответна компенсация, която ще бъде направена чрезъ тези субсидии, чрезъ това участие въ уредбата на пенсионния фонд, респективно въ неговата финансова издръжка — до известни размъри, разбира се.

Няма да говоря много, досежно нерационалното пласиране на капиталите на пенсионния фонд. Това г. Митовъ изчерпателно ви изложи. Азъ само ще ви посоча, че ако това пласиране своевременно е било уредено по единъ начинъ по-рационаленъ ако е могло да се има предъ видъ и възможността за евентуалното обезценяване на този фондъ при едно спадане стойността на нашия левъ; ако би могло на времето този съестенъ капиталъ въ фондовите да бъде застрахованъ въ смисълъ, да бъде осигуренъ въ чужда валута, то може би днесъ нямаше да има нужда да споримъ и да мислимъ, какъ да заздравимъ пенсионния фондъ. Защото при едно просто пресметане се указва, че ако се бй запазилъ пенсионниятъ фондъ какъвто е билъ въ 1915 г. въ златенъ левъ, днесъ той щеше да може да издържа пенсионерите безъ да има, може би, нужда отъ участието на държавата въ него.

Ето поради тези причини, лежачи въ самата държава, въ нейния животъ, въ нейната управа, е наложително да бъде изпълнено и това задължение за подпомагане на фонда. Следователно, пенсионерите не искатъ нищо, което не имъ се следва, когато тй отправятъ къмъ държавата апелъ за едно нейно по-активно участие въ фонда, такова участие, което не само да гарантира балансирането на приходите и разходите, но и да позволи да стане онова нормално нарастване на фонда, което ще го стабилизира и ще позволи, може би, на държавата да се дезангажира и да остави пенсионерите да се издържатъ само отъ пенсионния фондъ.

Въ този редъ на мисли, г. г. народни представители, азъ трябва да направя на края едно признание, че логично положение на пенсионния въпросъ до голъма степенъ се дължи и на обстоятелството, че той не е билъ проучванъ достатъчно грижливо отъ нашите специалности по пенсионното дѣло. Съ закона отъ 1924 г. се създаде единъ постояненъ комитетъ при отбѣлението за пенсията. Този постояненъ комитетъ се предвижда и сега на първо мѣсто въ законопроекта. Споредъ чл. 4 отъ законопроекта този комитетъ ще има за задача да се грижи за най-рационалното,

допустимо от законите, стопанисване на фондовите капитали, както и за подобрене и усъвършенстване на пенсионното дѣло у насъ. Азъ не зная въ изтеклия двѣ години дали има нѣкакъвъ резултатъ отъ дейността на този пенсионенъ комитетъ, дали той е направилъ нѣкакви проучвания, съ които да можемъ днесъ да си послужимъ. Желателно е този комитетъ да не бѣде само едно ново бюрократическо учреждение, а да се превърне въ единъ полезенъ институтъ, който своевременно да дава на нашия законодателъ суровия материалъ, необходимъ за добрата уредба на нашето пенсионно дѣло.

Всѣки пътъ, когато се говори за пенсията, подчертава се нуждата отъ проучвания, и отъ въвеждане, като резултатъ отъ тѣзи проучвания, на една по-голяма системностъ въ пенсионното ни дѣло. Но за голѣмо съжаление ние и съ днешния законопроектъ въ това отношение не сме поставили наясно. Може би въ едно близко бъдеще законътъ за пенсията ще бѣде наново измѣняванъ. Ако държавата поеме сериозно грижата не само за подпомагане чрезъ парични срѣдства на пенсионния фондъ, но ако тя чрезъ своите надлежни учреждения се погрижи своевременно и за основното проучване на пенсионното дѣло въ нашата страна, то азъ съмъ убеденъ, че въ едно близко бъдеще ще можемъ да се справимъ съ този въпросъ.

А пенсионниятъ въпросъ не бива да се смѣта, че е единъ въпросъ на хуманностъ, единъ въпросъ на човѣщина. Въпросътъ за чиновническите заплати и този за пенсията не сѫ тоже въпроси само за справедливостъ. Тѣхното правилно разрешение е преди всичко една голѣма държавна пужда. Това сѫ важни държавни въпроси, безъ разрешението на които ние ще се намираме предъ едно постоянно опасение за доброто и сигурно отправление на службите въ нашите държавни учреждения. Единъ чиновникъ безъ награденъ, единъ пенсионеръ неосигуренъ за своите старини — това е едно бедствие за самата държава. И ако управниците на тази сѣщата държава, напоследъкъ трѣбвало да се справятъ съ толкова много злини, съ толкова много нещастия, то нека не мислимъ, че опасността сѫ преодолили пълно чрезъ срѣдствата и начините, които бѣха приложени. Тѣзи опасности ще продължаватъ да съществуватъ и напредъ, ако не бѣдатъ решени въпросътъ за чиновническите заплати и въпросътъ за пенсията — два болни въпроса, които чакатъ своето разрешение. Тѣ не сѫ разрешени и, ако въ едно близко време не получатъ справедливо разрешение, азъ съмъ увѣренъ, че въ нашата държава ще има все по-голямо разтление, все по-голяма корупция, и въ края на крайната ние ще дойдемъ до положението, да имаме прогнили държавни институти, въ които ще вирѣе бацилътъ на нови размирици, нови недоволства, нови сътресения. Прочее, ако държавата уреди въпроса за пенсията и въпроса за чиновническите заплати, тя съ това пѣма да изпълни едно задължение на хуманностъ, но ще разреши единъ голѣмъ свой въпросъ, единъ голѣмъ държавенъ въпросъ.

Съ пожеланието, че въ тая насока ще бѣдатъ положени всички усилия, азъ свършвамъ бележитѣ, които имамъ да направя по внесенъ законопроектъ, като моля г. г. народните представители, при подробното му разглеждане, да се съгласятъ за поправянето на всички отбѣдени дефекти, които бѣха посочени отъ преждеговорившия и отъ мене. Съ това, вѣрвамъ, законопроектътъ ще бѣде значително подобренъ и може би, ще задоволи пенсионерите. (Ръкоплѣскания отъ социалдемократите).

Л. Стоячовъ (д. сг): Г. Руневски! Ще ми позволите да направя една малка поправка. Вие казахте, че държавата, като е дала дарени години на военните за времето презъ войната, и следъ като е сѣбла военния съ гражданския пенсионенъ фондъ, по този начинъ е вложила малко положението на гражданските пенсионери. Следъ това казахте да се проучи пенсионния фондъ, защото само така ще може да се тури той на правни начала.

Мене ми се струва, че Вие грѣшите. Вие не сте проучили добре законопроекта, защото законодателятъ, като е далъ дарени години за войната, той е считалъ, че ги дава на едни хора, които сѫ воювали, които сѫ се изтощили презъ време на войната.

И. Руневски (с. д): Азъ не оспорявамъ това. Вие не сте ме разбрали.

Л. Стоячовъ (д. сг): И въ сѣщность се случи следниятъ парадоксъ. Кои получава дарени години отъ войната? Вие знаете, че дарени години се дадоха на всички, които по него време бѣха военпослужащи. А военпослужащъ бѣше

пѣлнѣтъ български въоръженъ народъ. Имаше хора, които не бѣха по професия военни, но и тѣ тоже си получиха своите дарени години. Случи се следното: по силата на Ньойския договоръ тѣзи, които бѣха военни и които целѣше най-много законътъ, бидоха уволнени презъ есента на 1918 г. А споредъ закона, правото да се получатъ дарени години се продължи до юний 1919 г. Много телефонисти, мнозина началници на тилови магазини и т. н. получиха много повече дарени години, отколкото тѣзи хора, които действително се бѣха и се изтощили. По този начинъ, ако внимателно се проучи законътъ, ще се види, че военните пенсионери не сѫ отделили гражданските пенсионери съ даването на дарени години. Така че, когато се говори за пенсионерите, би било по-хубаво да не се прави разлика между военните и гражданските пенсионери.

При сливането на военния съ гражданския пенсионни фондове, случи се следното. Когато имаше много хора да служатъ по военното ведомство, тогава фондътъ даваше много доходи, но когато по силата на Ньойския договоръ, много военни трѣбваше да излѣзатъ въ оставка, тѣзи хора много естествено, поради туй, че имъ намалиха заплатите, даваха по-малко за фонда и постѣпленията въ военния фондъ бѣха малки. Докато презъ периода на военните години постѣпленията бѣха голѣми, сега, въ тоя периодъ време, тѣ станаха по-малки. Азъ подчертавамъ само това нѣщо, безъ да искамъ да ухапя нѣкого, защото тукъ трѣбва да се изтъква самата истина и да се говори, следъ като въпроситѣ се проучатъ.

И. Руневски (с. д): Г. Стоячовъ! Благодаря Ви за бележката. — Ако е въпросъ за истина, истината е тази, която азъ казахъ. Вие като-че искате да ме обвините . . .

Л. Стоячовъ (д. сг): Не да Ви обвиня, азъ казахъ само, че не сте освѣтлени и искахъ да Ви коригирамъ.

И. Руневски (с. д): . . . че азъ хвърлямъ упрѣкъ нѣкому за това, че сѫ били дадени дарени години. Нищо подобно. Моля Ви се, изслушайте ме сега. Азъ само посочихъ факта, че държавата, изхождайки отъ свои интереси е счела за необходимо да дари години, счела е тоже за необходимо да слѣе фондовѣтъ. Военниятъ фондъ въ извѣстно време се е намиралъ въ много лошо положение. Това е безспорна истина. Но за всичко това не бива никой да взема вината върху себе си — нито Вие, нито другъ. Отъ това азъ вадя само заключението, че държавата, разпореджайки съ фондовѣтъ и съ пенсионното дѣло, въобщо намѣсвайки се активно въ него, тя безспорно поема ангажментъ да поправи лошото положение, което съ това се създава. Азъ не вниа военните за това, че военниятъ фондъ се е вложилъ — сигурно за това е имало нѣкакви причини. Азъ обаче, посочихъ, че държавата като е правила едно, второ, трето разпореджане съ фондовѣтъ и главно като ги е пласирала и използвала нерационално, то съ това тя е поела единъ сериозенъ ангажментъ спрѣмо голѣма категория хора въ нашата страна, добри граждани, добри подданицы и този ангажментъ налага — подчертавамъ за ливенъ нѣтъ това — покрай другитѣ съображения, задължението на държавата да участвува още дълго време активно въ уредбата на пенсионния фондъ чрезъ своята финансова помощъ. (Ръкоплѣскания отъ социалдемократите и нѣкои отъ сговорниците).

Председателствуващъ П. Тодоровъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Позволете и на мене да кажа нѣколко думи по този, както се изтъкна отъ преждеговорившиятъ, извънредно важенъ законопроектъ. Азъ бихъ го нарекълъ даже — както това се употребява не само въ теорията, но и въ нашето законодателство — единъ органиченъ законъ, защото урежда отношенията на държавата къмъ нейните вѣрни и предани служители, било военни, било граждански, било свещеници или каквито и да било други категории. Азъ не мога, обаче, при важността на тоя законопроектъ да не констатирамъ твърде малкия интересъ на народното представителство, па и на г-да министритѣ къмъ този законъ — нека това не се смѣтне, че е упрѣкъ — защото скамейките и тукъ, и тамъ сѫ почти праздни.

Законопроектътъ за пенсията, който е представенъ за разглеждане сега, е една голѣма крачка напредъ въ нашето пенсионно законодателство. Трѣбва да се отбележи, че ХХI-то Народно събрание работи твърде много за поправки и подобрения въ закона за пенсията и много отъ

неправдлив, които съ течение на времето съзнателно и несъзнателно се бяха натрунали около тази материя, се изправиха. Въпросът за коефициентът, който мина през 1924 г. тук и който поправи една неправда — един и същи категория служители, при еднакви условия, съ еднакво усърдие, бяха различно пенсиониран — бяха действително една голяма стъпка напред. Но този закон не поправяше всичко онова, което времето беше развалило. Защото след стопанската катастрофа и катастрофата на нашата мошета, законът за пенсията, при старити минала, беше станал не само несправедлив, но и абсолютно противозаконен, ако мога така да кажа. Беше се стигнало положението, што един дългогодишен главен учител, един директор, един съдия, вдовината на един прокурор, които до войната през 1912 г. са били пенсионирани и получавали пенсия, достатъчна за едно скромно съществуване, сега, след войната, да получават пенсия, която не стига дори за ежедневния килограм хляб. Има вдовици на прокурори, на съдии, които получават по 70—80 л. месечно пенсия! Можете да си представите какво е тяхното положение днес, когато тези 80 л. преди войната даваха наистина средства за едно скромно съществуване.

Но законът за пенсията, изобилно уредбата на пенсионния въпрос у нас, беше поставен зле и от самата държава, аз ще прибавя и от самото общество, от общественото мнение. Във туй отношение въ нашата страна е направено всичко, за да може да се подбже онова благородно назначение, което има държавната пенсия за държавни служители. Аз си припомням и сега — добре, че поне г. Дилианов е тук измежду земледелците, за да ме чуе — когато за първи път въ 1907 г. излязох на политическото агитационно поле, като член на Демократическата партия, какво силно впечатление ми правеше борбата, която се водеше от страна на Земледелския съюз срещу пенсията. Имаше точка по-силна въ тяхната агитация и имаше по-големи думи и ожесточавания, употребявани въ политическите им речи, отколкото тези срещу пенсията на българския чиновник, срещу учителя, срещу офицера, срещу най-заслужилите държавни работници. И за голямо съжаление, трябва да кажа, че народните маси, както ги наричат, които слушаха тези речи, бързо се тровиха и понятието им за чиновник, офицер или за който и да било служител на държавата беше изграбено до една отрицателна квалификация.

М. Дилианов (з): Не са там причините въ всеки случай.

Г. Данаилов (д. сг): Причините са там, където аз ги посочвам. Аз лично помня, като млад човек, как изтръпвах от ужас, когато слушах съ какви изрази се говори срещу пенсията на офицера, на чиновника, на генерала особено — пенсията беше предмет на най-велики речи от страна на представителите на Земледелския съюз.

М. Дилианов (з): Вие го обърнахте на площад!

Г. Данаилов (д. сг): Не само това; тй говориха срещу пенсията на бедния учител и на бедния свещеник. Пълн ужас се рисува по повод пенсията на тези, най-зле платени служители.

М. Дилианов (з): Протестите са били не срещу чиновниците, а срещу това, че неправилно са били раздавани пенсията. (Смех и възражения от сговористите)

Г. Данаилов (д. сг): Как?

М. Дилианов (з): И сега има големи неправди въ тази посока, защото има хиляди чиновници, които служат по 12—13—14 години и не получават стотинка от държавата, а всичко това отива за ония, които прескочат 15-та година. Къде е справедливостта? Ограбват всички други, които служат по 14 години, за тези, които са били щастливи да прекарат на служба над 15 години.

Н. Кемилев (д. сг): Ей!

Председателстващ П. Тодоров: (Звъни) Моля!

М. Дилианов (з): Ако така е говорено, говорено е въ полза на тези, които са ошетен.

Г. Данаилов (д. сг): Прави ми удоволствие, че г. Дилианов скача и се мъчи да защити една вече загубена теза.

М. Дилианов (з): Не говорете площадна реч.

Г. Данаилов (д. сг): Аз не говоря площадна реч. Моля, г. председателю, да поканите г. Дилианов да си вземе думите назад.

Д. Тодоров (д. сг): Г. Дилианов! Позволете да засвидетелствувам, че въ бюджетарната комисия вашият представител г. д-р Караджов каза: „Ние сме по принцип против пенсията“.

Д-р И. Караджов (з): Не е така. Не съм казал, че сме по принцип против пенсията, а че пенсионният фонд не трябва да се субвендира от държавния бюджет. Аз ще взема после думата и ще се изкажа. (Пререкания между д-р И. Караджов и пйкои от сговористите)

Председателстващ П. Тодоров: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Д-р И. Караджов (з): Това казах аз.

М. Дилианов (з): Вие знаете, че въ наше време се преработва законът за пенсията. Как може тогава да се говори, че сме против пенсията? Вие знаете какви големи привилегии дадохме на военните по закона за пенсията.

Г. Данаилов (д. сг): Искам да кажа, че тъкмо съ това ваше политическо безумие отровихте душата на българския народ.

Н. Кемилев (д. сг): Демагогия правят. (Пререкания между М. Дилианов и пйкои сговористи)

Председателстващ П. Тодоров: (Звъни)

М. Дилианов (з): И на туй отгоре сега ще ни се хвърлят упрёци!

Нйкои от сговористите: Знаем историята.

М. Дилианов (з): Тъкмо защото знаем историята, не трябва да се говори от трибуната така.

П. Палиев (д. сг): Г. председателю! Поискайте от г. Дилианов да се извини за тези си изрази.

М. Дилианов (з): Целта е да се възбуждат известни съсловия срещу Земледелския съюз. И без туй тая възбуда съществува въ българското гражданство и не бива един професор да говори така.

Председателстващ П. Тодоров: Моля, г. Дилианов.

Н. Мушанов (д): Нали затуй живеят хората — за да си поправят грешките.

Г. Данаилов (д. сг): Г. г. народни представители! Аз моля да обърнете внимание на това малко отклонение, което ще направя, и да ме извините за него. Аз мога да гарантирам и да докажа, ако това искате, че въ 1908 г. аз изгубих изборите за народен представител въ Павликенска околия, само защото говорих, че заплатите и пенсията на чиновниците, на офицерите и особено на генералите — това беше един голям въпрос, съ който ме биеха земледелците — не могат да бъдат намалени. Аз имах тогава другар, който и днес е жив — Илия Галчев — който, когато чу моята реч, ми каза: „Данаилов! Какво направя ти? Ние сме тук пропаднали! Ти говори пйша, които тук никой не може да възприеме“. Той е жив, може да го запитате.

А. Вълчев (д.): Ами въ Бълена?

Г. Данаилов (д. сг): Ха, ето един човек, който е присъствувал на моето събрание въ Бълена. Аз не казах въ тогавашната си реч да поставя въпроса за държавни служители на оная висота, на която той трябва да стои. Но хората на Земледелския съюз не можеха да търпят и вдигаха шум. Тй тровиха, повтарям, душата на народа съ отрицателните си речи. И разбира се, тяхната идея по-бърже можеше да се възприеме,

защото всички път отрицателното по-лесно се възприема, а творческото се мъчно разбира.

Та искам да кажа, че ако въпросът за пенсията и днес не е изяснен и положението на един честен държавен служител, който е стигнал дотам, че да има нужда от пенсия — защото годишният на неговата работоспособност сч минали и той е уморен — не е уредено както трябва, това до голяма степен се дължи на нашите партийни борби, които унижиха положението на пенсионерите, защото една страна — напр. Земледельският съюз, и други като тях — се бориха срещу пенсията, а другата страна беше стъснена да отиде много далеч. Ако имах обичая на добрия ми другар, покойния Такев, бих ви прочел речта на представителя на Земледельският съюз въ 1910 г., когато генерал Николаев внесе новия законопроект за пенсията на военните, за да видите какво се говореше тогава въ събранията. Аз бях докладчик на този законопроект и помня добре като на картина всичко. Но пъма да ви отнемам времето. Обаче, ако пъкой от вас се интересува, нека да погледне въ дневниците и да прочете какви пъща се говореха, за да се види, дали аз тук излизам с едно явно намърение само да представя нашата съсловна партия като една проста неприятелка на чиновника, офицера и пенсията.

М. Дилиновъ (з): Но да се прочетат и дневниците от 1922 г., когато се гласува законопроектът за пенсията.

Председателстващ П. Тодоровъ: Моля Ви се, г. Дилиновъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Говори се и въ комисията, каза се и тук, въ Народното събрание, че през 1922 г., когато тй управляваха, се видяха изведнаж принудени да стъпят на други принципи въ управлението на държавата, да облизват миналото и да покажат тъкмо че сч демагози, та дано заличат всичко онова, което е било говорено и проповядвано сч такава жар и разлагающа бацили.

И тъй, моята мисъл е, че ако пенсионието дъло у нас досега е кучало въ своята уредба, това се дължи до голяма степен на нашите партийни борби, особено на поведението на известна група от нашите партии, която е била открито и безрезервно против пенсията. Аз не искам да поменавям имена.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Защото нашите учени не сч спрели вниманието си на този въпрос основно да го проучат. Не партията сч виновна, а сч виновни нашите учени.

Г. Данаиловъ (д. сг): Какъ не сч се спирал? Аз въхвамъ, че много пъти сте ме слушали по този въпрос като мой студентъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Да, но да бхте се спрели на тоя въпрос като професори, като човкъ на науката.

Г. Данаиловъ (д. сг): Какъ да не счмъ се спирал? Колко пъти само въ Българското икономическо дружество е изяснен и разглеждан този въпрос.

Второто положение, върху което искам да спра вашето внимание, е отношението на държавата към въпроса за пенсията. Трябва сч удоволствие да отбележа, че г. Рулевски застана днес на една сериозна, положителна база, както прилича на един законодател. Не подлежи на съмнение, че въпросът за пенсията е уреден повелително от конституцията. Въ конституцията се казва много ясно, че държавният служител ще бъде пенсиониран от държавата сч специален закон. Думата „пенсиониран“ се разбира много ясно — че на държавния служител ще му бъде дадена съответната материална подкрепа от държавни срдства, като човкъ, заслужил на държавата. И никой не може да отрече днес задължението на българската държава към българския чиновник, от каквато и категория да бъде той. Държавата има повелителен дълг да се погрижи за своите служители. Г. Дилиновъ и неговите другари и днес още се колебаат по въпроса за пенсията, дали да поддържат или не законопроекта, както се колебаеше тяхното управление въ миналото, защото сч тоя въпрос може лесно да се прави демагогия. А убеденъ счмъ, въ един бъдещ избори тоя закон ще бъде силно експлоатиранъ против днешното управление. На това аз въхвамъ, и вие ще бъдете свидетели.

Н. Кемилевъ (д. сг): Който говори против този закон, ще го подведемъ по закона за защита на държавата!

Г. Данаиловъ (д. сг): Вие, г. Кемилевъ, говорите на шега, но аз въхвамъ, че скоро ще ги чуете да говорят не само против тоя закон, а и против самия закон за защита на държавата.

Какво е положението на пенсионирия въпрос у нас сега? У нас положението е смътно и неопределено. Не държавата, а самъ чиновникът сч своите естествени срдства сч създаде пенсия. Споредъ това, което имаме въ основата на нашия закон за пенсията, въ по-ранния и въ сегашния, пенсията не е нищо друго, освен една лична застраховка на самия чиновник: от срджжикът от заплатата на чиновника се образува един фонд, който служи за даване на пенсия.

М. Дилиновъ (з): Туй е врно, само че държавата неправилно дава тия пенсии.

Г. Данаиловъ (д. сг): То не е вече пенсия, г. г. народни представители. Ако поискате мнението на хората на науката по този въпрос, както нека г. Караджовъ, тй ще ви кажат, че това е единъ особенъ родъ застраховане, което е познато още отпреди два пъка и което постепенно е минало презъ много форми, докато дойде до туй положение, че чрезъ вноски от заплатата на чиновника да се образува един фонд, който да служи за раздаване на известна застрахователна помощ, която въ нашия закон се нарича пенсия. И, следователно, не държавата дойде да помогне на нашия чиновник, както гласи конституцията, а, както се изнесе от пъкон преждеговоривши, държавата сама и безъ право посегна на тоя фонд, като употребила неговите срдства тй, както тя желаше.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Тамъ е нещастното.

Г. Данаиловъ (д. сг): За държавата може да е било необходимо да направи това, но фактът е, че тя употребила неговите срдства на тоя фонд тй, както си желаше, и постави пенсионера въ по-трудно положение. Това бй една голяма гръбна на държавата. Никого не обвинявамъ, само казвамъ какво е било разбирането по този въпрос. Хората на науката, г. Караджовъ, ще ви кажат, какво въ туй направление трябва да отидемъ дотам, че да заставимъ държавата да уреди въпроса за пенсията. Не може друго-яче.

Д-ръ И. Караджовъ (з): По-добре е държавата да се не мѣси.

Г. Данаиловъ (д. сг): Тукъ не счмъ съгласенъ сч Васъ. Държавата е длъжна да даде пенсия на своя чиновник, на основание конституцията, на основание закона, по който ти събира своите служители.

М. Дилиновъ (з): Държавата трябва да осигури всички български граждани, който може да работи, и който като остарѣе не може да се грижи за себе си и може да остане на улицата. За туй е и протестирано въ миналото. Нима само чиновникът може да остане на улицата?

Г. Данаиловъ (д. сг): Така ли?

М. Дилиновъ (з): Това е нашата мисъл. Туй сме некалн въ миналото.

Г. Данаиловъ (д. сг): Това е тъкмо демагогията ви. Когато аз давамъ срджки от своята заплата на държавата, аз се намирамъ спрмо нея въ едно определено материално отношение — тя ме е застраховала. Вие повдигнахте въпроса, че има хора, които години наредъ сч внасяли срджки въ този фонд, но поради това, че не сч навършили необходимото число години, за да получатъ пенсия, срджжикът имъ сч пропаднал. И азъ счмъ единъ отъ тия. Когато въ времето напущахъ Университета, не ми стигаха пъколко месеца, за да получа пенсия. Тогава, за да се получи пенсия, трябваше 15-годишна служба.

М. Дилиновъ (з): Това справедливо ли е?

Г. Данаиловъ (д. сг): Справедливо е, защото азъ имамъ договоръ сч държавата, сч пенсионирия фондъ.

М. Дилиновъ (з): Не е врно, че това е договоръ. ♪

И. Кичевъ (д. ст): Мълчи бе, това не можеш го разбра!

Г. Данаиловъ (д. ст): Азъ съмъ внасялъ одръжки отъ заплатата си при условие, че ще получа съответното възнаграждение, ако изпълни условията, които сж предвидени въ закона за пенсията при моето назначение за държавен чиновникъ — доцентъ или професоръ въ Университета. Условието, прочее, е, че азъ трѣбва да имамъ 15-годишна служба, за да получа пенсия. Азъ имамъ пълна 15-годишна служба и, следователно, това, което съмъ внасялъ, ще остане въ полза на фонда. Такъвъ е моятъ договоръ съ пенсионния фондъ.

Та, повтарямъ, държавата днесъ стои на базата на нашитѣ вноски — казвамъ „нашитѣ“, защото има и мои вноски, и то доста голѣми, понеже съмъ получавалъ еравнително голѣма заплата. И когато поставимъ така въпроса, отъ тукъ трѣбва да тръгнемъ по-нататъкъ и да разгледаме това, което се дава днесъ на пенсионеритѣ, дали е достатъчно. Накъ да отговоря тукъ на г. Караджовъ, защото не е правъ, като казва, че въпросътъ не е билъ повдигнатъ. Въ Българското икономическо дружество, единъ отъ най-вещитѣ наши застрахователи, д-ръ Ивановъ, на два пкти е държалъ солидни реферати.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Въ последно време.

Г. Данаиловъ (д. ст): Не само напоследъкъ — и когато вие повдигнахте въпроса въ 1922 г., и сега напоследъкъ. Въ всѣки случай държави сж реферати въ нашето Икономическо дружество, които имаха туй предназначение — да покажатъ какъ трѣбва да се уреди справедливо застраховката на чиновницитѣ. И азъ съ това искахъ да свърша моятъ бележки по този законопроектъ. При днешнитѣ условия нашата държава е задължена — тя е задължена и морално, бихъ употребилъ думата и граждански — онуй, което е събрало отъ чиновника, да му го възвърне по надлежния редъ като пенсия. И тя не трѣбва да щадя своитѣ сръдства.

Г. Руновски ми взе темата, по която и азъ искахъ да говоря — да сравня закона за пенсията съ новия законъ за общественитѣ осигуровки, който нашата Камара гласува. Въ закона за общественитѣ осигуровки ние възложихме върху държавата задължения, задължения и задължения: тя трѣбва да плати не само на своитѣ работници, като работодател, известни суми, а трѣбва да плати и на другитѣ работници въ случай на щастие. Държавата се задължава въ всѣко отношение къмъ работника въ частнитѣ индустриални предприятия, да му дойде на помощъ съ своитѣ вноски. А на държавата не се позволява, споредъ разбирането на нашитѣ политически дѣатели, които ме закачатъ, да дойде на помощъ на своитѣ служители. Има ли тукъ смисълъ? Азъ не съмъ противъ закона за общественитѣ осигуровки. Говорихме, гласувахме го и ние. Но когато държавата прокара единъ принципъ, да подкрепя съ вноски дори служителитѣ въ частнитѣ индустриални и занаятчийски предприятия, които вноски, ако не се лъжа, сж надъ 30 милиона лева годишно въ нашия бюджетъ и внасяни, съгласно чл. 35, напредъ, по 2% за единия фондъ и по 3% за другия фондъ, правятъ 5%, и съ други нѣкоп надминаватъ съ нѣколко процента онуй, което съставя заплатитѣ — ако държавата прави туй за работницитѣ, което е справедливо, което е новото въ живота на народитѣ и азъ не съмъ противъ него, толкова повече ѝ се налага дългъ да го направи за своитѣ служители.

Ето защо главниятъ въпросъ, по който излѣзохъ да говоря, е, да кажа, че онуй, което се предвижда въ настоящия законопроектъ като подкрепа, само временна, докато фондътъ бѣде въ състояние да издържа самъ пенсията, което се дава като подкрепа отъ страна на държавата, което сега е 150 милиона лева, внасяни въ бюджета за фондоветѣ, както се цитира тукъ, то е наложително и споредъ мене никога не трѣбва да престане. Не само туй. Ако по пжтя на смѣткитѣ, които сж правени за общественитѣ осигуровки, бихме дошли да направимъ смѣтка за българскитѣ държавни чиновници, които съгласно одръжкитѣ, които имъ се правятъ и които по бюджета за фондоветѣ възлизатъ, мисля, на 220 милиона лева годишно — г. Митовъ е по-вещъ въ тая работа — и ако вземемъ съответния процентъ отъ тѣхъ, то 150-тѣ милиона, които държавата внася днесъ, не сж достатъчни. Тѣ трѣбва да достигнатъ една по-голѣма цифра. Наистина, тъй както е направенъ балансътъ на този фондъ, получава се едно равновесие. Единъ говорившъ преди мене, г. Стояновъ, загатна, че туй равновесие е много съмнително, защото не се знае следъ като се направи прѣсметането по оценкитѣ на комисията, за да

се подведатъ пенсията по днешния законъ, дали пуждитѣ суми ще бѣдатъ достатъчни за покрѣване на разпосжитѣ. Това нѣкой днесъ съ една положителностъ не би могълъ да каже. И тогава се явява задължението на държавата да отиде още по-нататъкъ, задължението, което произтича, както казахъ, и отъ основния законъ, по което се засилва още повече следъ закона за общественитѣ осигуровки на обикновения работникъ въ държавнитѣ и въ частнитѣ предприятия.

Ето защо азъ искамъ да обърна вниманието на народното представителство, когато гласуваме той законопроектъ, че, по моему разбиране, той представлява безспорно една голѣма стѣпка напредъ, защото дава възможностъ на най-онеправданитѣ пенсионери да се приравнятъ къмъ трудноститѣ, къмъ скжпотиата на живота. Азъ обаче трѣбва да декларирамъ, че този законъ, който прави една голѣма стѣпка напредъ, ще трѣбва въ скорошно бъдеще да го поправимъ и подобримъ още повече. Азъ съмъ съгласенъ, че и за държавния чиновникъ би било по-добре, би било по-гордо, ако върху базата на фонда, който е събранъ и се събира отъ неговитѣ одръжки му се прѣсметне пенсията и му се дадатъ достатъчно сръдства за стари и немощни години. Но все пакъ по много причини фондътъ не ще бѣде достатъченъ и държавата трѣбва да дойде на помощъ. Налага се, прочее, една ефикасна помощъ.

Тѣмъ въ разясненията между г. Стояновъ и г. Руновски се яви единъ новъ, много сериозенъ мотивъ, който пакъ дохожда да ни убеди, че държавата има голѣмо задължение самата тя да се яви съ своитѣ вноски и да удовлетвори пуждитѣ на своитѣ служители за пенсия. Поради катастрофата, голѣма частъ отъ най-способнитѣ хѣра между военнитѣ, и при това млади хора, бѣха насили и болезнено отстранени отъ служба. Това, тъй или иначе, е една акция на държавата. И у насъ, както и другаде, между офицера, военния чиновникъ или другитѣ служители, които сж дошли да служатъ на държавата, и тая последната има едно нескрито споразумение, да не кажа договоръ, че тѣ ще могатъ известно време, докато сж способни, да употребятъ своитѣ усилия за въ полза на държавата, като сами тѣ бѣдатъ гарантирани за своето материално съществуване. Държавата бѣше принудена отведнажъ, по една или друга причина, може-би и по-погрѣшка на тогавашното управление, да извади голѣмо количество отъ своитѣ млади и жизнеспособни държавни служители и да ги стовари на пенсионния фондъ. Справедливо ли е тогава държавата да стои на страна и да имъ каже: като пенсионери, на основание закона, вие ще си получавате пенсия отъ пенсионния фондъ? И ако действително пенсията се влопиха въ последнитѣ години, влопиха се до известна степенъ и по тази причина, дето пенсионниятъ фондъ бѣше много натоваренъ. Цифритѣ, които се цитираха тукъ за брой на младитѣ пенсионери, и тѣ се дължатъ пакъ на туй обстоятелство, че държавата, по силата на мирнитѣ договори, на и по други обстоятелства, които по-добре да не споменавамъ, бѣше принудена да натовари несправедливо образувания отъ чиновнически вноски фондъ, безъ тя да дойде съ своята ефикасна помощъ да облекчи положението му. Тогава държавата бѣше немарлива, днесъ тя трѣбва да почувствува своята вина и трѣбва да създаде едно усиление на този фондъ.

И азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че тѣзи 150 милиона лева изобщо и тѣзи 10 милиона лева, които се турятъ за свещеническия фондъ, както и другитѣ суми, които се прибиратъ отъ общинитѣ и окръжията, трѣбва да се засилятъ, защото не сж достатъчни. Азъ още когато се разглеждаше бюджетътъ за фондоветѣ, повдигнахъ този въпросъ. Държавата е въ затруднение, общинитѣ сж въ затруднение, вѣрно е, по въ всѣки случай държавата има едно по-голѣмо задължение, вѣнъ отъ своитѣ затруднения: тя трѣбва да се яви на помощъ преди всичко тамъ, дето нейното задължение е категорично написано въ основния законъ; на свръхъ това има и граждански характеръ, защото тя е употребила тѣзи фондове и е намалила тѣхната ценностъ. Азъ не искамъ да влизамъ въ подробности, но ще кажа още една дума. Когато миналата година ние разпредѣлихме 340-милионния фондъ за подобрене заплатитѣ на чиновницитѣ, въ бюджетарната комисиия г. г. Липчевъ, Влайковъ и др. бѣха, които твърде правилно поставиха въпроса — чрезъ тази сума да можемъ да приближимъ днешната заплата на чиновника къмъ оная, която е била преди войната, къмъ плащане въ злато, т. е. да можемъ да издигнемъ заплатитѣ едно време и сега въ отношение 1:24. Сжщото това нѣщо трѣбва да приложимъ и тукъ; днесъ, когато редимъ закона за пенсията, ние трѣбва добре да се замислимъ, щото въ него да влѣзѣ този принципъ: пен-

сията въ днешни пари да съответствува по покупателна сила на онуй време, когато тя се е плащала въ злато и въ което време всеки днешен пенсионер е поемал не само задължение, но и правото — срещу своите вноски да получи от държавата онази пенсия, която на времето по закона се е предвидяла.

Толкова по общите принципи.

Други подробности, които тукъ се изтъкнаха и които се отнасят до откъснатите положения на законопроекта, азъ нѣма да засягамъ. Трѣбва да бъдемъ кратки, за да може този законъ по-скоро да налѣзе на блѣтъ свѣтъ и да даде онуй материално подобрение, което се чака отъ толкова време. По-нататъкъ, при разглеждане откъснатите параграфи, трѣбва да се спремъ на тѣхъ.

Но въ всеки случай нѣкои отъ бележките, особено на г. Митова, които между насъ минава като единъ по-вещъ въ тази материя, трѣбва да се приематъ.

Максималната пенсия напр., тъй както е предвидена, е малка; азъ не ща да влизамъ въ подробности. Наистина, по-големото количество пенсия е малки, защото и заплатитѣ сѫ били такива. Но онзи, който е правилъ вноски по-големи, отъ по-големи заплати, като е знаелъ, че ще получи годишна пенсия, равна на 1/40 или 1/35 отъ заплатата, трѣбва, по силата на изникналото гражданско задължение на държавата, която пази и се разпореджа съ фонда, да получи онуй, което му се е дължило. И ако трѣбва да получи пенсия въ размѣръ: 5.500, 6.500 и 7.500 л. месечно, нѣмаме основание да му я откажемъ, защото, както казахъ, или ще стоимъ на базата, че пенсията е съборъ отъ одръжките на самите чиновници и трѣбва да даваме споредъ пресметнатата за застраховките онуй, което се пада на чиновника, или ще стоимъ на базата, че държавата е длъжна да даде пенсия на своите чиновници отъ свои сръдства и тогава тя ще има право да определя размѣра на пенсията. Днесъ основата на пенсията е личните одръжки. Само така и многото други още въпроси, които се поставиха тукъ, трѣбва да получатъ справедливо разрешение. Искамъ извинение, за гдето станахъ причина да се повдигне шумъ между менъ и г. Митчо Дилиновъ, за едновременната отвратителна агитация срещу българския офицеръ и чиновникъ и срещу тѣхната пенсия особено. Въ всеки случай, завършвамъ своите малки бележки: колкото и да се агитира противъ пенсията на българския чиновникъ, граждански или воененъ, азъ, който близо двадесетъ години съмъ въ туй Народно събрание, живѣхъ и израстнахъ съ убеждението, че българскиятъ чиновникъ пълно заслужава своята пенсионна подкрепа отъ държавата, защото е единъ отъ най-свѣстните и предани държавни служители, каквито има по свѣта. Обаче, българскиятъ чиновникъ бѣ поставенъ още отъ първо време зле, защото при основаването на нашата държава ние — интелгенцията — бѣхме подъ влиянието на руското разбиране за чиновника, като бюрократъ; по тази причина и по-сетне се явиха течения, които имаха за задача да се борятъ срещу държавата чрезъ атаки върху нейните служители — чиновникъ и офицеръ, като унижаваха на всѣка стѣпка тѣхното достойство. Този законъ е една стѣпка напредъ. Нека дадемъ справедливото и на чиновника и на пенсионера (Разкопѣскания отъ сговористите).

П. Алековъ (с. д): Г. Данаиловъ! Позволявате ли да Ви задамъ единъ въпросъ?

Г. Данаиловъ (д. ст): Може, ако позволи г. председателъ.

П. Алековъ (с. д): Понеже нѣма да вземамъ думата, много се интересувамъ да знамъ Вашето мнение, не намирате ли, че за стабилизиране на фонда играе голяма роль и задачата на държавата да стабилизира положението на държавния служителъ?

Г. Данаиловъ (д. ст): Смятамъ, че съмъ се борилъ за стабилизиране положението на държавния чиновникъ. И вие добре знаете това. Тукъ има министри отъ два кабинета мои приятели; нека кажатъ, ако съмъ представилъ нѣкога искане за уволнението на който и да било чиновникъ.

Председателстващъ П. Тодоровъ: Г-да! Следующето заседание ще бѣде въ вторникъ съ сѣщия днешенъ редъ. Който приематъ това, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 5 м.)

Председателъ: АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ

Подпредседателъ: П. ТОДОРОВЪ

Секретаръ: И. ЛЪНАРСКИ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Стойко Димитровъ, Стоянъ Лазовъ, Димитъръ Яневъ, Хасанъ-ефенди Бояджиевъ, Крумъ Славовъ, Георги Дончевъ, Илия Тодоровъ, Таско Стоилковъ, Христо Славейковъ и Йорданъ Славовъ	2045
Писмо отъ подпредседателя на парламентарната група на Демократическия сговоръ, съ което съобщава, че народните представители Иванъ Харизановъ и Георги Шивачевъ сѫ постигнали въ редоветъ на Демократическия сговоръ и че болшинството, групата на Демократическия сговоръ, ги е приело за свои членове (Съобщение)	2045
Заемъ. Съобщение отъ министъръ-председателя А. Лячевъ, че въ заседанието си отъ 10 т. м. съветътъ при Обществото на народитѣ е разрешилъ на България да уговори единъ заемъ отъ около 2.500.000 английски лири	2045
Питания:	
1) отъ народния представителъ А. Станковъ къмъ министъра на правосѣдното, относително премѣстването председателя на Пловдивския окръженъ съдъ Сотировъ за следователъ при Пловдивския апелативенъ съдъ безъ да е искано съгласието на същия съдия (Развиване и отговоръ)	2045
2) отъ народния представителъ Х. Димитровъ къмъ същия министъръ, относително арестуването му на 15 май н. г. безъ причини и откарването му въ Централния затворъ (Развиване и отговоръ)	2047
Законопроектъ за пенсията за изслужено време (Второ четене — разискване)	2049
Дневенъ редъ за следующето заседание	2062